

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ
Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΣΑΪΑΣ
(Σέ συνέχειες)

4. Ἡ μεταμόρφωση τῆς Ἱερουσαλήμ (β)
(4,2-6)

4,² Τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ βλαστός τοῦ Κυρίου θά εἶναι ὠραῖος καί ἐνδοξός καί ὁ καρπός τῆς χώρας θά εἶναι πρὸς ὑπερηφάνεια καί δόξα στούς διασωθέντες τοῦ Ἰσραήλ. 3 Τότε ὅσοι ἀπέμειναν στήν Σιών καί ἐπέζησαν στήν Ἱερουσαλήμ θά κληθοῦν «ἅγιοι», ὅλοι ὅσοι εἶναι γραμμένοι μεταξύ τῶν ζώντων στήν Ἱερουσαλήμ. 4 (Αὐτό θά συμβεῖ) ὅταν ὁ Κύριος θά ἔχει ἀποπλύνει τόν ρύπο τῶν θυγατέρων τῆς Σιών καί θά ἔχει ἀποκαθάρει ἀπό ἀνάμεσά τους τό αἷμα τῆς Ἱερουσαλήμ μέ πνεῦμα κρίσεως καί μέ πνεῦμα καθάρσεως. 5 Τότε ὁ Κύριος θά δημιουργήσει πάνω ἀπό ὅλα τά μέρη τοῦ ὄρους Σιών καί πάνω ἀπό ὅλες τίς συναθροίσεις της μιά νεφέλη κατά τήν ἡμέρα καί ἕνα καπνό καί μιά λάμψη καιομένου πυρός κατά τήν νύκτα. Γιατί πάνω ἀπό ὅλα ἡ δόξα (τοῦ Κυρίου) (θά εἶναι) προστασία. 6 Καί θά εἶναι μιά σκηνή γιά νά σκιάζει ἀπό τό καῦμα τήν ἡμέρα καί ὡς ἕνα καταφύγιο καί ὡς σκεπή ἀπό τήν θύελλα καί τήν βροχή.

Χωρίς νά τό περιμένει κανείς, μετά ἀπό τόν δυνατό λόγο περί κρίσεως τοῦ κεφ. 3 ἀκολουθεῖ ἐδῶ ἕνα μήνυμα σωτηρίας. Πολλοί ἐρμηνευτές βλέπουν αὐτή τήν ἐνότητα ὡς μιά προσθήκη ἀπό τήν μετά τήν αἰχμαλωσία ἐποχή, γιατί θέλει νά βεβαιώσει τήν ὑπαινισσόμενη παρακάτω εἰς 6,13 καί 7,3 ἐξ. ἐλπίδα καί νά δώσει θάρρος στήν καταπιεσμένη κοινότητα. Μετά τήν πάροδο τῆς κρίσης ὁ Θεός θά δώσει πάλι ἀνάπτυξη καί καρποφορία στήν γῆ. Ἕνα σωθέν καί ἐκλεκτό ὑπόλοιπο θά εἶναι στήν Ἱερουσαλήμ λαός τοῦ Θεοῦ μέ τήν κυρία ἔννοια: «Τότε ὅσοι ἀπέμειναν στήν Σιών καί ἐπέζησαν στήν Ἱερουσαλήμ θά κληθοῦν «ἅγιοι», ὅλοι ὅσοι εἶναι γραμμένοι μεταξύ τῶν ζώντων στήν Ἱερουσαλήμ» (στίχ. 3. «Ἅγιος» = ὁ ἀνήκων στόν Θεό).

Ὅπως στήν ἀρχή τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραήλ, ἔτσι ἐπίσης καί στό τέλος ὁ ἐρχομός τοῦ Θεοῦ θά γνωρισθεῖ μέ ὄρατά σημεῖα (νεφέλη καπνοῦ καί καιομένη φωτιά, στίχ. 5. Βλ. Ἔξ. 13,21. 40,34-35).

5. Ἡ καταστροφή τῆς Ἱερουσαλήμ (γ)
(5,1-30)

Τό ἄσμα περί τοῦ ἀκάρπου ἀμπελῶνος (5,1-7)

5,1α Θά ψάλλω τώρα στόν ἀγαπημένο μου
ἓνα ἄσμα γιά τόν ἀγαπητό μου,
γιά τόν ἀμπελῶνα του.

1β Ἐνας ἀμπελῶνας ὑπῆρχε στόν ἀγαπημένο μου
σέ μία εὐφορη βουνοκορφή.

2 Καί τόν ἔσκαψε καί τόν καθάρισε ἀπό τούς λίθους
καί τόν φύτευσε μέ ἐκλεκτά κλήματα.

Καί ἔκτισε ἓνα πύργο στό μέσον του
καί ἀκόμη ἀνοιξε πατητήριο σ' αὐτόν.

Καί περίμενε (γι' αὐτόν) νά κάνει σταφυλές,
ἀλλά αὐτός παρήγαγε χαλασμένα σταφύλια.

3 Καί τώρα, ὦ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ
καί ἄνδρες τοῦ Ἰούδα,

κρίνετε, παρακαλῶ, μεταξύ ἐμοῦ καί τοῦ ἀμπελῶνα μου!

4 Τί θά ἔπρεπε νά κάνω περισσότερο στόν ἀμπελῶνα μου
καί δέν τό ἔκανα σ' αὐτόν; Ποιός ξέρει;

(Γιατί) ἐνῶ περίμενα νά παράγει σταφυλές,
αὐτός παρήγαγε χαλασμένα σταφύλια;

5 Ἀλλά τώρα θά σᾶς γνωρίσω λοιπόν
τί θά κάνω στόν ἀμπελῶνα μου:

Θά μετακινήσω τόν φράκτη του καί θά καταστραφεῖ.

Θά κρημνίσω τόν τοῖχο του καί θά γίνι ποδοπάτημα.

6 Θά τόν ἐρημώσω· δέν θά κλαδευθεῖ οὔτε θά σκαφεῖ,
ἀλλά ζιζάνια καί ἀγκάθια θά φυτρώσουν σ' αὐτόν.

Θά ἀπαγορεύσω στά σύννεφα νά στείλουν βροχή σ' αὐτόν.

7 Διότι ὁ ἀμπελῶνας τοῦ Κυρίου τῶν δυνάμεων

εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Ἰσραήλ

καί οἱ ἄνδρες τοῦ Ἰούδα

εἶναι ἡ φυτεία του ἡ ἀγαπημένη.

Περίμενε κρίση, ἀλλά ἰδοῦ αἱματοχυσία,

(περίμενε) δικαιοσύνη, ἀλλά ἰδοῦ κραυγή (τῶν καταδυναστευομένων).

Ἐπειδὴ τὰ σταφύλια εἶναι ἀπὸ τὰ πιό ἀγαπητά φρούτα, γι' αὐτό καί ἡ ἀμπελος εἶναι μιὰ συχνή εἰκόνα γιά τήν ἀγάπη (βλ. Ἄσμ. Ἄσμ. 8,12)· ὁμοίως ἡ ἀμπελος χρησιμοποιεῖται καί ὡς εἰκόνα τοῦ Ἰσραήλ, τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ (27,2-5. Ψάλμ. 79,9-14. Ἱερ. 12,10. Μάρκ. 12,1-12). Ὁ προφήτης λέγει ἐδῶ στήν περικοπή μας ἓνα ἀγνό τραγούδι, στήν συνέχεια τοῦ ὁποίου ἀπροσδόκητα ἐμφανίζονται οἱ ἀκροατές ὡς κατηγορούμενοι, ἐνῶ ὁ «ἡγαπημένος» τοῦ τραγουδιστοῦ ἀποκαλύπτεται ὡς ὁ δικάζων Θεός.

Ὁ προφήτης καλεῖ τούς ἀνθρώπους τοῦ Ἰούδα καί τῆς Ἱερουσαλήμ νά πάρουν οἱ ἴδιοι ἀπόφαση περί τοῦ ἀμπελῶνος (βλ. στίχ. 3). – Ὁ ἀμπελών «θά καταστραφεῖ», «θά γίνει ποδοπάτημα» (στίχ. 5) ἀπό τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα ἀνεμπόδιστα θά εἰσέρχονται σ' αὐτόν (πρβλ. στίχ. 17). Αὐτό εἶναι μιὰ εἰκόνα τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰσραήλ, πού θά ἐρημώσουν τήν χώρα. – Στό τέλος τῆς περικοπῆς, στίχ. 7β, ἔχουμε ἓνα λογοπαίγνιο λέξεων, πού δέν εἶναι ὅμως δυνατόν νά μεταφερθεῖ στήν γλώσσα μας. Ὁ Θεός περίμενε ἀπό τόν ἀμπελώνα του «κρίση» (חַרְשָׁה, «μισπάτ») καί ὅμως βρῆκε παντοῦ «αἱματοχυσία» (פְּשִׁיחַ, «μισπάχ»), ὅπως λέγει τό Ἑβρ. Καί ἀνέμενε «δικαιοσύνη» (צְדָקָה, «τσεδακά»), ἀλλά βρῆκε «κραυγή», Ἑβρ. קְרָחָה («τσε'ακά»), δηλαδή, κατακραυγή τῶν δυστυχησμένων, ἀπό τήν καταπίεση.

Τά ἕξι «οὐαί» γιά τίς ἀμαρτίες τῶν πλουσίων (5,8-24)

5,8 Οὐαί σέ σᾶς,
οἱ ὁποῖοι ἐνώνετε οἰκία μέ οἰκία
καί ἐγγίζετε ἀγρό μέ ἀγρό,
μέχρις ὅτου νά μὴν ὑπάρχει πλέον τόπος·
καί τό κάνετε ἔτσι,
ὥστε νά κατοικεῖτε μόνοι σας στήν χώρα.
9 Εἰς τὰ ὦτα μου (εἰς ὑπήκοόν μου)
(ὀρκίστηκα) ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων:
«Πολλές οἰκίες θά ἐρημωθοῦν,
μεγάλες καί ὠραῖες θά μείνουν ἀκατοίκητες.
10 Γιατί δέκα στρέμματα (ένός) ἀμπελῶνα
θά ἀποδίδουν ἓνα μπάθ (= 39 λίτρες)
καί ἓνα χωμέρ σπορᾶς
θά παράγει ἓνα ἐφά».
11 Οὐαί σ' αὐτούς πού ἐγείρονται ἐνωρίς τό πρωῖ,

για νά ἀναζητήσουν ἰσχυρά ποτά,
αὐτοί πού κάθονται ἀργά τό βράδυ,
για νά τούς κάψει τό κρασί.

12 Στίς ἑορτές τους ἔχουν λύρα καί κιθάρα,
τύμπανα καί αὐλό καί κρασί,
ἀλλά δέν δίνουν προσοχή στό ἔργο τοῦ Κυρίου
καί δέν βλέπουν τό ἔργο τῶν χειρῶν Του.

13 Γι' αὐτό ὁ λαός μου πηγαίνει στήν αἰχμαλωσία,
γιατί στερεῖται ἀπό γνώση.

Καί οἱ εὐγενεῖς τους (εἶναι) ἄνθρωποι τῆς πείνας
καί ὁ ὄχλος τους ξηραίνεται ἀπό τήν δίψα.

14 Γι' αὐτό ὁ Ἄδης μεγάλωσε τήν ὄρεξή του
καί ἀνοιξε χωρίς μέτρο τό στόμα του
καί κατεβαίνουν (σ' αὐτόν) ἡ δόξα της (τῆς Σιών)
καί τό πλῆθος της καί ὁ θόρυβός της
καί ὅσοι εὐφραίνονται σ' αὐτή.

15 Ἀποθαρρύνονται οἱ ἄνθρωποι
καί ἐξουθενώνονται οἱ ἄνδρες
καί τά μάτια τῶν ὑπερηφάνων ταπεινώνονται.

16 Ἀλλά θά ὑψωθεῖ ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων στήν κρίση
καί ὁ Θεός, ὁ μόνος ἅγιος,
θά ἀποδειχθεῖ ἅγιος στήν δικαιοσύνη (Του).

17 Τότε θά βόσκουν (ἐκεῖ) τά ἄρνια,
ὅπως στά βοσκοτόπια τους,
καί στούς ἔρημους τόπους τῶν καλοθρεμένων ζώων
θά τρώγουν οἱ ξένοι.

18 Οὐαί σ' αὐτούς πού σύρουν (πάνω τους) τήν ἀνομία
μέ σχοινιά ματαιότητος

καί τήν ἁμαρτία ὡς μέ σχοινιά ἀμάξης,

19 αὐτοί πού λέγουν: «Ἄς βιαστεῖ (ὁ Θεός)
καί ἄς ἐπιταχύνει τό ἔργο Του, για νά δοῦμε·
ἄς πλησιάσει καί ἄς ἔλθει

ἡ ἀπόφαση τοῦ ἁγίου τοῦ Ἰσραήλ,
για νά τήν γνωρίσουμε.

20 Ἀλλοίμονο σ' αὐτούς πού λέγουν τό κακό ὡς καλό
καί τό καλό ὡς κακό·

σ' αὐτούς πού παρουσιάζουν τό σκοτάδι γιά φῶς
 καί τό φῶς γιά σκοτάδι,
 σ' αὐτούς πού παρουσιάζουν τό πικρό γιά γλυκύ
 καί τό γλυκύ γιά πικρό.
 21 Οὐαί σ' αὐτούς πού εἶναι σοφοί
 κατά τά δικά τους μάτια
 καί συνετοί κατά τήν δική τους γνώμη.
 22 Οὐαί σ' αὐτούς πού εἶναι ἥρωες
 στό νά πίνουν κρασί
 καί γενναῖοι ἄνδρες
 στό νά ἀναμειγνύουν σίκερα,
 23 σ' αὐτούς πού ἀθρώνουν τόν ἔνοχο γιά ἓνα δῶρο
 καί τό δίκαιο τοῦ ἀθώου ἀποσποῦν ἀπ' αὐτόν.
 24 Γι' αὐτό, ὅπως ἡ γλώσσα τῆς φωτιᾶς
 κατατρώγει τήν καλάμη
 καί τό ξηρό χορτάρι ἀφανίζεται στήν φλόγα,
 (ἔτσι) ἡ ρίζα τους θά γίνεῖ σάν μουχλα
 καί τό ἄνθος τους θά ὑψωθεῖ σάν σκόνη,
 διότι ἀπέριψαν τήν διδασκαλία
 τοῦ Κυρίου τῶν Δυνάμεων
 καί τόν λόγον τοῦ Ἁγίου τοῦ Ἰσραήλ
 κατεφρόνησαν.

Σέ ἕξι «οὐαί» (στίχ. 8-24) ὀνομάζει ὁ Ἡσαΐας τίς ἁμαρτίες τῶν μεγάλων τοῦ Ἰούδα. Καί τό «οὐαί» τῶν στίχ. 10,1-4α ἀνήκει καί αὐτό στήν συλλογή αὐτή. Τό πρῶτο «οὐαί» (στίχ. 8-10) ἀπευθύνεται ἐναντίον τῶν ἀπλήστων γαιοκτημόνων. Οἱ πλούσιοι κατά τίς πενιχρές συγκομιδές τῶν πτωχῶν ἐκμεταλλεύονταν τήν κατάστασι ἀνάγκης τους καί ἀγόραζαν τά οἰκόπεδά τους, πράγμα πού ἀπαγορευόταν σαφῶς ἀπό τόν Νόμο (Λευϊτ. 25,23). Πρός αὐτούς λοιπόν τοῦς ἐκμεταλλευτές ἀπευθύνεται ὁ προφήτης καί λέγει ὅτι ἀπό αὐτή τήν παράνομη ἀποκτηθεῖσα περιουσία δέν θά ἔχουν καμία χαρά. Θά τοῦς ἔλθει καταστρεπτική ἀφορία: «Δέκα στρέμματα ἀμπελῶνος δέν θά ἀποδίδουν παρά μόνο ἓνα βᾶθ· καί σπόρος ἑνός χομόρ (θά ἀποδίδει) μόλις ἓνα ἐφά» (στίχ. 10, κατά τό Ἑβρ.).

Τό δεύτερο ἐδῶ «οὐαί» εἶναι κατά τῶν μεθύσων καί ἀσώτων. Ἡ περικοπή

αὕτη μᾶς λέγει ὅτι ἡ εὐζωΐα καὶ ἡ μανία γιὰ ἀπόλαυση τοὺς θολώνουν τὸ βλέμμα, γιὰ νὰ μὴ βλέπουν τί γίνεται γύρω στὸν κόσμον τῶν λαῶν, νὰ μὴ νοοῦν δηλαδὴ αὐτὸ πού ἐργάζεται ὁ Θεός («δὲν δίνουν προσοχὴ στό ἔργο τοῦ Κυρίου καὶ δὲν βλέπουν τὸ ἔργο τῶν χειρῶν του», στίχ. 12). Αὕτη λοιπὸν ἡ εὐζωΐα, πού φέρει τὸ «μὴ εἰδέναι τὸν Κύριον», θὰ φέρει καὶ πείνα («οἱ εὐγενεῖς τοὺς (εἶναι) ἄνθρωποι τῆς πείνας καὶ ὁ ὄχλος τοὺς ξηραίνεται ἀπὸ τὴν δίψα», στίχ. 13) καὶ αἰχμαλωσία («γι' αὐτὸ ὁ λαὸς μου πηγαίνει στὴν αἰχμαλωσία...», στίχ. 13) καὶ τελικὰ θὰ φέρει θάνατο καὶ ἐξαφανισμό καὶ στοὺς εὐγενεῖς καὶ στὸν λαό (στίχ. 13: «γι' αὐτὸ ὁ Ἄδης μεγάλωσε τὴν ὄρεξή του καὶ ἄνοιξε χωρὶς μέτρο τὸ στόμα του καὶ κατεβαίνουν σ' αὐτόν», στίχ. 14). Πραγματικά! Οἱ Ἀσσύριοι ἄρχισαν τότε, ὡς πρῶτο ἔθνος, νὰ μετοικίζουσαν τοὺς πληθυσμούς ἀπὸ τίς κατακτηθεῖσες περιοχὲς («ὁ λαὸς μου πηγαίνει στὴν αἰχμαλωσία...», στίχ. 13).

Τὸ τρίτο «οὐαί» (στίχ. 18.19) ἀπευθύνεται κατὰ τῶν βλασφημῶν καὶ ἐμπαικτῶν. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν ἐδῶ περικοπὴ τῶν στίχ. μας οἱ ἀντίθετοι τοῦ προφήτου μας ἐπιχειροῦν νὰ γελοιοποιήσουν τίς παραινέσεις του. Ἀπαντῶντες εἰρηνικῶς στό ἀπειλητικὸ του κήρυγμα τοῦ λέγουσαν: «Ἄς βιαστεῖ (ὁ Θεός) καὶ ἄς ἐπιταχύνει τὸ ἔργο του...» (στίχ. 19). Μὲ αὐτὸ ὅμως πού κάνουν, λέγει ὁ προφήτης, ἐπισύρουν τὴν τιμωρία τοῦ Θεοῦ τόσο ἐπιτακτικὰ ἐναντίον τοὺς, ὅπως ἡ ἄμαξα ἀκολουθεῖ τὰ σχοινιά, μὲ τὰ ὁποῖα αὕτη εἶναι δεμένη στὸν ζυγὸ τῶν ὑποζυγίων ζώων: «Οὐαί σ' αὐτοὺς πού σύρουν (πάνω τοὺς) τὴν ἀνομία μὲ σχοινιά ματαιότητος καὶ τὴν ἁμαρτία ὡς μὲ σχοινιά ἀμάξης» (στίχ. 18). Ὁμως τὸ Peake's Commentary on the Bible ἀποδίδει ὡς ἐξῆς τὸ νόημα τοῦ στίχ. μας: «Ἀλλοίμονο σ' αὐτοὺς πού εἶναι δεμένοι στίς ἁμαρτίες τοὺς ὡς ἐάν ἦσαν σαμαρωμένοι μὲ αὐτὲς καὶ σύρουν πίσω τοὺς τίς συνέπειες τῆς ἁμαρτίας τοὺς, ὅπως ἓνα βόδι σύρει ἓνα καροτσάκι!» Κατὰ τὸ Ἑβρ. κείμενο ὁ στίχ. μας ὁμιλεῖ γιὰ τὴν στενὴ σχέση τῆς ἁμαρτίας μὲ τὴν τιμωρία, ὡς ἐπακόλουθό της.

Τὸ τέταρτο «οὐαί» (στίχ. 20) ἐκφέρεται ἐναντίον τῶν διαστροφῶν τῶν ἠθικῶν ἐννοιῶν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνας σοφιστὲς καὶ ὅπως εἶχε πράξει ὁ ὄφις στὸν παράδεισο (Γεν. 3,1 ἐξ.). Οἱ λέξεις «καλό» καὶ «κακό», πού λέγει ὁ στίχ. μας, δὲν ἔχουν ἠθικὴ ἔννοια, ἀλλὰ ὁμιλοῦν μᾶλλον γιὰ τὴν εὐτυχία καὶ τὴν τιμωρία. Ἐλεγαν δηλαδὴ οἱ ἀντίθετοι τοῦ προφήτου στὸν λαό ὅτι, ἂν ὑπακούσει στό κήρυγμα τοῦ προφήτου, πού εἶναι τὸ «καλό», αὐτὸ θὰ τοὺς φέρει «κακό», δυστυχία. Καὶ ἀντιθέτως ἔλεγαν ὅτι, ἂν δὲν τὸ ὑπακούσουν — πράγμα, πού εἶναι κακό, εἶναι ἁμαρτία —, αὐτὸ θὰ τοὺς φέρει εὐτυχία. Ὁ προφήτης στρέφεται ἐναντίον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται τὴν ἀπειλουμένη ἀπὸ αὐτόν τιμωρία καὶ λέγουσαν στοὺς ἑαυτοὺς τοὺς καὶ τοὺς ἄλλους γιὰ ἓνα λαμπρὸν μέλλον τοῦ Ἰούδα.

Τό πέμπτο «ουαί» (στίχ. 21) ἀπευθύνεται κατά τῶν πολιτικῶν, οἱ ὅποιοι ἀναπαύονταν στίς δικές τους βουλές, περιφρονοῦντες τούς προφητικούς λόγους. Αὐτοί ἦταν κατά φαντασίαν σοφοί καί πίστευαν ὅτι θά λύσουν τά θέματα τοῦ κράτους χωρίς τήν σοφία καί τήν συμβουλή τοῦ Θεοῦ (βλ. Παροιμ. 1,7. 3,7. Ἱερ. 9,22-23).

Μέ τό ἕκτο «ουαί» (στίχ. 22.23) ὁ προφήτης ταλανίζει τούς ἄρχοντες ἐκείνους πού ἐδείκνυαν τόν ἥρωισμό τους ὄχι μέ τό νά πατάσσουν τίς ἀδικίες καί τά ἐγκλήματα, ἀλλά μέ τήν ἀντοχή τους στήν μέθη! Στό λάθος εἶναι ἥρωες, ἀλλά στό νά ἀποδίδουν τό δίκαιο εἶναι ἀξιοθρήνητοι!

Ἐπί στίχ. 24 θέτει τελεία στήν περικοπή μας καί ὁμιλεῖ γιά τήν κυρία αἰτία ὄλων τῶν κακῶν. Εἶναι ἡ περιφρόνηση ὄλων τῶν θεϊκῶν ἐντολῶν: «Ἀπέρριψαν τήν διδασκαλία τοῦ Κυρίου τῶν Δυνάμεων καί τόν λόγον τοῦ Ἁγίου τοῦ Ἰσραήλ κατεφρόνησαν»!...

Ὁ Θεός καλεῖ τούς ἐχθρούς στήν χώρα γιά τελική κρίση (5,25-30)

5,25 Γι' αὐτό ὁ θυμός τοῦ Γιαχβέ ἀναψε κατά τοῦ λαοῦ Του
καί ἀπλωσε τό Χέρι Του ἐναντίον του καί τόν ἐκτύπησε.

Τό ὄρη σείστηκαν καί τά πτώματά τους ἔγιναν σάν κοπρία
στό μέσο τῶν δρόμων.

Παρά ταῦτα δέν μετεστράφηκε ὁ θυμός Του
καί παραμένει ἀκόμη τό Χέρι Του ἀπλωμένο.

26 Καί θά ὑψώσει σημαία στά μακρινά ἔθνη
καί θά σφυρίζει γι' αὐτό ἀπό τήν ἄκρη τῆς γῆς
καί ἰδού αὐτά μέ βιασύνη θά ἔλθουν γρήγορα.

27 Κανένας μεταξύ αὐτῶν δέν θά ἀποκάμει οὔτε θά σκοντάψει,
κανένας δέν θά νυστάξει οὔτε θά κοιμηθεῖ.

Δέν θά λύσουν τήν ζώνη ἀπό τήν μέση τους
οὔτε θά σπάσουν τό λουρί ἀπό τά ὑποδήματά τους.

28 Τά βέλη τους εἶναι ὀξεῖα
καί ὅλα τά τόξα τους τεντωμένα.

Τά νύχια τῶν ἀλόγων τους θά νομισθοῦν σάν σπινθηροβόλα πέτρα
καί οἱ τροχοί τῶν ἀμαξιῶν τους σάν καταιγίδα.

29 Οἱ βρυχηθμοί τους θά εἶναι σάν ἐνός λιονταριοῦ·
θά βρυχῶνται σάν σκύμνοι λέοντος.

Ναί, θά βρυχῶνται καί θά ἀρπάζουν θήραμα
καί θά τό φέρουν μακρυά
καί κανείς δέν θά τό ἐλευθερώνει.

30 Καί ἐκείνη τήν ἡμέρα θά βοήσει ἐναντίον τους (τῶν Ἰουδαίων)
σάν βοή θάλασσας·

Ἄν ἓνας (Ἰουδαῖος) κοιτάξει τήν γῆ,
ἰδοῦ ἐναγώνιο σκοτάδι!

Τό φῶς σκοτίστηκε μέσα στά σύννεφα.

Ἡ θεία κρίση, πού θά δοκιμάσει ὁ Ἰούδας, ἔρχεται (στίχ. 25 ἐξ.). Τό ἀποτέλεσμα τῆς εἰσβολῆς τοῦ ἐχθροῦ θά εἶναι ἡ καταστροφή τοῦ ἔθνους, πού ἔχει τήν ἀδικία ὡς θεμέλιό του. Ὁ προφήτης βλέπει τήν Ἰουδαία πίπτουσα στήν στρατιωτική δύναμη τῶν γειτόνων (στίχ. 28, 29). Ὅ,τι ἔκαναν οἱ πλούσιοι ἄρχοντες στόν πτωχό λαό, θά κάνουν τώρα οἱ γείτονές τους γρήγορα («μέ βιασύνη», στίχ. 26) στό ἔθνος ὡς σύνολο. Θά καταστρέψουν τήν κοινωνία, ἡ ὁποία ξέφυγε ἀπό τήν Ἰσραηλιτική παράδοση, πού βασιζόταν στόν Νόμο τοῦ Θεοῦ (στίχ. 24), καί γι' αὐτό ἄξιζε τήν τιμωρία, ὅπως τήν προεφήτευσε ὁ προφήτης ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Οἱ Ἀσσύριοι (ἓνα ἔθνος μακρινό, βλ., στίχ. 26) θά γίνουν οἱ ἐκτελεστές τῆς κρίσης τοῦ Θεοῦ. Θά μπορούσε πράγματι νά προσαρτήσῃ κανείς αὐτό τό ποίημα σέ μία ἀπό τίς μεγάλες ἀσσυριακές εἰσβολές στά χρόνια τοῦ Ἡσαΐα, ἡ στήν εἰσβολή τοῦ Τιγλάθ - Πιλεσέρ τοῦ Γ' τό 735 ἢ 732, ἡ τοῦ Σαλμανάσαρ τό 722, ἡ τοῦ Σαργών τό 711, ἡ τοῦ Σενναχηρίμ τό 701. Δέν ὀνομάζεται ὅμως ὁ εἰσβολεὺς καί θά μπορούσε κάποιος πάλι νά πεῖ ὅτι μέ τήν περικοπή μας ἐκφράζεται ἓνα γενικό θέμα: Ὁ Θεός καλεῖ ἓνα ἔθνος ἰσχυρό ὡς ὄργανο γιά τήν παιδαγωγική τιμωρία τοῦ λαοῦ του, βλ. Δευτ. 28,49-52.

B. ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΉΣΑΪΟΥ (6,1-9,7)

1. Ἡ κλήση τοῦ Ἡσαΐου στό προφητικό ἀξίωμα (6,1-13)

6,1 Τό ἔτος κατά τό ὁποῖο ἀπέθανε ὁ βασιλεὺς Ὁζίας, εἶδα τόν Κύριο νά κάθεται σέ θρόνο ὑψηλό καί ὑπερέχοντα. Τά κράσπεδα (τοῦ μανδύα) του γέμιζαν

τόν ναό. 2 Πάνω ἀπ' αὐτόν πετοῦσαν Σεραφείμ· τό καθένα εἶχε ἕξι πτέρυγες, (ἀπό τίς ὁποῖες) τό καθένα μέ τίς δύο κάλυπτε τό πρόσωπό του καί μέ τίς (ἄλλες) δύο κάλυπτε τά πόδια του καί μέ τίς (ἄλλες) δύο πετοῦσε.

3 Καί τό ἕνα φώναζε πρὸς τό ἄλλο λέγοντας:
«Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος εἶναι ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων,
ὅλη ἡ γῆ εἶναι γεμάτη ἀπό τήν δόξα του».

4 Τότε σαλεύθηκαν τά θεμέλια τῶν κατωφλίων
ἀπό τήν δυνατή φωνή τους
καί ὁ (οὐράνιος) οἶκος γέμισε ἀπό καπνό.

5 Τότε εἶπα:
«Ἀλλοίμονό μου, χάθηκα!
Διότι εἶμαι ἄνθρωπος μέ ἀκάθαρτα χεῖλη
καί κατοικῶ μεταξύ λαοῦ πού ἔχει (ἐπίσης) ἀκάθαρτα χεῖλη·
διότι οἱ ὀφθαλμοί μου εἶδαν τόν βασιλέα,
τόν Κύριο τῶν δυνάμεων».

6 Τότε ἐπέταξε πρὸς ἐμένα ἕνα ἀπό τά Σεραφείμ, μέ ἕνα ἀναμμένο ἄνθρακα
στό χέρι του, τόν ὁποῖο εἶχε λάβει μέ μία λαβίδα ἀπό τό θυσιαστήριο. 7 Ἄγγιξε
μέ αὐτόν τό στόμα μου καί εἶπε:

«Ἴδού αὐτό ἄγγιξε τά χεῖλη σου·
ἔτσι ἐξαλείφθηκε ἡ ἀνομία σου
καί ἡ ἁμαρτία σου συγχωρήθηκε».

8 Τότε ἄκουσα τήν φωνή τοῦ Κυρίου νά λέγει:
«Ποῖόν νά ἀποστείλω;
Ποιός θά πάει γιά ἐμᾶς;».

Καί εἶπα:
«Ἴδού ἐγώ, ἀπόστείλέ με».
9 Τότε εἶπε (ὁ Κύριος):
«Πήγαινε καί πές στόν λαό αὐτόν·
“ἀκούετε, ἀκούετε, ἀλλά δέν ἐννοεῖτε!
Βλέπετε, βλέπετε, ἀλλά δέν ἀντιλαμβάνεστε”!

10 Πάχυνε τήν καρδιά τοῦ λαοῦ αὐτοῦ
καί κώφωσε τά ὦτα του
καί τύφλωσε τοὺς ὀφθαλμούς του,
γιά νά μήν βλέπει μέ τοὺς ὀφθαλμούς
καί νά μήν ἀκούει μέ τά ὦτα του
καί νά μήν κατανοήσει ἡ καρδιά του

καί νά μὴν ἐπιστρέψει, γιά νά βρεῖ θεραπεία».

11 Τότε εἶπα: «Μέχρι πότε, Κύριε;».

Καί ἀπάντησε:

«Ἔως ὅτου ἐρημωθοῦν οἱ πόλεις,

(καί μείνουν) χωρίς κατοίκους

καί οἱ οἰκίες χωρίς ἀνθρώπους

καί ἡ (καλλιεργημένη) γῆ γίνεῖ ἐρημος,

12 καί ἀπομακρύνει ὁ Κύριος τοὺς ἀνθρώπους

καί γίνεῖ μεγάλη ἡ ἐρημία μέσα στήν χώρα.

13 Καί ἂν ὑπολειφθεῖ ἓνα δέκατον (ἀπό τοὺς ἀνθρώπους)

καί αὐτό θά ἐξοντωθεῖ σάν τήν τερέβινθο καί τήν δρυῖ,

ἀπό τίς ὁποῖες μετά τήν κοπή παραμένει ἓνας κορμός.

Ἅγιο σπέρμα εἶναι ὁ κορμός τους».

Ὁ χρόνος θανάτου τοῦ βασιλέως Ὁζίου (Δ' Βασ. 15,7) δέν μπορεῖ νά καθοριστεῖ μέ βεβαιότητα (πάντως εἶναι μεταξύ τῶν ἐτῶν 740-735 π.Χ.). Φαίνεται ὅμως καθαρά ὅτι ἡ χρονολογία τῆς κλήσεως τοῦ Ἡσαΐου πρέπει νά ἔχει στενή σχέση μέ τά πολιτικά γεγονότα τά ἀντικατοπτριζόμενα στά κεφ. 7 καί 8 (βλ. τήν ἀνάλυση τῶν κεφ. αὐτῶν). Ἡ κλήση τοῦ προφήτου γίνεταί σέ ὄραμα. Ὁ Ἡσαΐας βλέπει τόν Θεό ὡς βασιλέα (στίχ. 5) νά κάθεται σέ θρόνο πολύ ὑψηλό. Ἡ ὀπτασία εἶναι τόσο μεγαλοπρεπής, ὥστε, ὅπως λέγει τό Ἑβρ., μόνο τό κράσπεδο τοῦ μανδύα τοῦ Θεοῦ γέμιζε τήν αἴθουσα τοῦ ναοῦ (στίχ. 1). Τό Hekal (τό «Ἅγιο»), ὅπου ὠράθη ὁ Θεός, εἶναι χῶρος τοῦ ναοῦ πρὶν ἀπό τό Devir (τά «Ἅγια τῶν Ἁγίων»), «ὁ ναός ὁ κατέμπροσθεν», βλ. Γ' Βασ. 6,1-38. Τό ὄραμα ὑπερβαίνει κάθε ἐπίγεια παράσταση!

Ὁ προφήτης βλέπει πάνω ἀπό τόν θρόνο τοῦ Θεοῦ νά πετοῦν τά Σεραφίμ (στίχ. 2). Ἐτυμολογικῶς Σεραφίμ (שֵׁרָפִים) ἐρμηνεύεται «οἱ φλέγοντες». Τά Σεραφίμ ἀνήκουν στήν οὐράνια αὐλή. Ἡ καυτή ὄψη τῶν Σεραφίμ (שֵׁרָפִים, «σαράφ» = καίειν) τά κάνει ἴσως σύμβολα τῆς ἀστραπῆς, ὅπως καί ἡ φανέρωση τοῦ Θεοῦ ἐδῶ, στόν στίχ. 4, μοιάζει μέ μία θύελλα. Ἀρχικά ἡ λ. «Σεραφίμ» ἐδήλωνε ἓνα φοβερό ὄφι τῆς ἐρήμου (Ἀριθμ. 21,6.8. Δευτ. 8,15), πού παριστάνεται πτερωτός (Ἡσ. 14,29. 30,6) καί πού τό ὀρειχάλκινο ὁμοίωμά του («Νεεσθάν») ἐτιμᾶτο στόν Ναό τῆς Ἱερουσαλήμ μέχρι τήν βασιλεία τοῦ Ἐζεκία (βλ. Δ' Βασ. 18,4). Μέ τίς ἀνθρώπινες μορφές τους καί τά ἔξι πτερά τους («ἑξαπτέρυγα») ὑπενθυ-

μίζουν τά μυστηριώδη ὄντα, πού φέρουν τό ἄρμα τοῦ Γιαχβέ εἰς Ἰεζ. κ. 1 καί κ. 10, τά καλούμενα «Χερουβίμ», ὅπως καί τίς ἀνάλογες μορφές πού συνδέονται μέ τήν Κιβωτό. Ἡ μεταγενέστερη παράδοση ἔδωσε τό ὄνομα Σεραφίμ καί Χερουβίμ σέ δύο τάξεις τῶν ἀγγέλων. Καί τά Χερουβίμ ὁμοίως συνδέονται μέ τήν δόξα τοῦ Θεοῦ, βλ. Ἰεζ. κ. 1.

Οἱ «πόδες», τούς ὁποίους ἐκάλυπταν τά Σεραφίμ (στίχ. 2), εἶναι εὐφημισμός πού σημαίνει τήν γύμνωση, τό φύλον, βλ. Ἐξ. 4,25, ἀλλά καί, μέ εὐρύτερη ἔννοια, τά κάτω μέρη τοῦ σώματος. Ἡ δόνηση τοῦ τόπου (στίχ. 4), ἡ «φωνή» (στίχ. 4, πού ὑπενθυμίζει τόν κεραυνό) καί ὁ «καπνός» (στίχ. 4), τό θυμίαμα (σημεῖο τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ στό Σινᾶ, βλ. Ἐξ. 19,16, στήν Σκηνή τῆς ἐρήμου, βλ. Ἐξ. 40,34-35, καί στόν Ναό τῆς Ἱερουσαλήμ, βλ. Γ' Βασ. 8,10-12. Ἰεζ. 10,4), ὅπως ἐπίσης καί ἡ νεφέλη, πού γέμιζε τόν Ναό εἰς Γ' Βασ. 8,10· βλ. καί Ἐξ. 40,28 ἐξ, ὑπενθυμίζουν τίς μεγάλες θεοφάνειες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (βλ. ἰδιαιτέρα τίς περικοπές εἰς Ἐξ. 19,16-19. 20,18. Ἡσ. 4,5. Ψάλμ. 17,8-14. 28. 67,9.34. 76,18-19. Ἰώβ 37,2-4).

Ὁ ὕμνος τῶν Σεραφίμ «Ἄγιος, ἅγιος, ἅγιος...» (στίχ. 3) γίνεται ἐδῶ θεμελιώδης ἔκφραση μιᾶς θεολογίας, πού θά εἶναι ἡ καρδιά τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἡσαΐου (βλ. 1,4. 5,19.24. 10,20. 12,6. 17,7. 29,19. 30,11.15. 31,1. 37,23), ὁ ὁποῖος καλεῖ συχνά τόν Γιαχβέ «ὁ Ἄγιος τοῦ Ἰσραήλ» (1,4. 5,19.24. 10,17.20. 41,14.16.20 κ.ἄ). Κατά τόν Διδάσκαλο Βέλλα (βλ. τό ἔργο του, *Θρησκευτικά Προσωπικότητες τῆς Π.Δ.*, τόμ. Α', σελ. 241-242) ἡ λ. «ἅγιος» (ἔβρ. *שׂיִתֵּר*, «καδώς») στόν Ἡσαΐα δηλώνει τά δύο ταῦτα: (α) Τό ὑπερκόσμιο, τό παντοδύναμο τοῦ Θεοῦ, ἐκδηλούμενο στήν φύση καί στήν ἱστορία· καί (β) τό ἀνυπέβλητο μεγαλεῖο του, ἐκφαινόμενο στό ἠθικό πεδίο. Τό «ἅγιος», δηλαδή, ἀποδίδεται καλύτερα στήν γλώσσα μας μέ τίς λέξεις «μεγαλοπρεπής», «μεγαλοπρέπεια», «μεγαλειότης». Αὐτή ἡ ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ ἀπαιτεῖ ἀπό τόν ἄνθρωπο, πού εἶναι εἰκόνα του, νά ἀγιασθεῖ καί αὐτός, δηλαδή, νά χωρισθεῖ ἀπό τό βέβηλο, βλ. Λευίτ. 17,1, νά καθαρθεῖ ἀπό τήν ἁμαρτία του, βλ. στίχ. 5-7, καί νά μετάσχει στήν «δικαιοσύνη» τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι αὐτή ἡ ἀγιότητά του, βλ. 1,26. 5,16.

Ἡ ἀντίστοιχη ἑβραϊκή λέξη γιά τήν λ. «δόξα» («πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ», στίχ. 3, *כִּיבוֹד* «κιαβώδ») σχετίζεται μέ τό «ἔχει βαρύτητα» ἢ ἔχει «φήμη» ἕνα πρόσωπο λόγω τῆς ἰσχύος του, τοῦ πλούτου του ἢ τῆς ἐπιρροῆς του. Ὁ ὕμνος τῶν Σεραφίμ παρουσιάζει τήν λατρεία ἐκπληκτική καί μεγαλοπρεπῆ ὅτι ὅλο τό σύμπαν διακηρύττει τήν δύναμη τοῦ Κυρίου (μέ τήν ἔννοια τοῦ Ψάλμ. 18,2-5).

Ἀφοῦ στόν Ἡσαΐα ἔγινε γνωστή ἡ ἀγιότητα καί ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ Θεοῦ, αἰσθάνεται καί αὐτός τήν ἀνάγκη νά ὑμνήσει μαζί μέ τά Σεραφεῖμ τόν Θεό. Ἀλλά δέν θεωρεῖ ἄξιο τόν ἑαυτό του γι' αὐτό τό ἔργο, γιατί καί αὐτός, ὅπως καί ὁ λαός του, μέ τόν ὁποῖον ὁ προφήτης αἰσθάνεται συνδεδεμένος, εἶναι ἀκάθαρτος (στίχ. 5). Καί ἐπειδή εἶπε ὅτι ἔχει ἀκάθαρτα χεῖλη (στίχ. 5), γι' αὐτό ἕνας ἄγγελος ἔλαβε ἀπό τό θυσιαστήριο ἕνα πυρακτωμένο κάρβουνο καί ἄγγιξε μέ αὐτό τά χεῖλη τοῦ προφήτου (τόν ἐκοινώνησε!) καί τόν βεβαίωσε ὅτι ἀποσβέστηκαν τά ἁμαρτήματά του (στίχ. 6.7). Ἐπομένως τώρα ὁ προφήτης ἔχει καθαρά χεῖλη, γιά νά ἐξαγγεῖλει τόν λόγο τοῦ Θεοῦ.

Τώρα ἔχουμε τήν κλήση τοῦ Ἡσαΐου στό προφητικό ἀξίωμα, μετά τήν προετοιμασία του μέ παραπάνω θεοπτία. Ὁ Θεός καλεῖ τόν Ἡσαΐα (στίχ. 8), ὄχι διατάσσοντας, ἀλλά κεντρίζοντας τήν ψυχή του, γιά νά ἀνταποκριθεῖ στό θεῖο κάλεσμα. Τό ἀκουόμενο ἐρώτημα τοῦ Θεοῦ δέν ἀπευθύνεται κατ' εὐθείαν στόν Ἡσαΐα, ἀλλά πρὸς τήν οὐράνια αὐλή, γιατί κατά τό Ἑβρ. κείμενο ὁ Θεός λέγει «ποιός θά πορευθεῖ γιά ἐμᾶς»· βλ. Γ' Βασ. 22,19-22. Ἀλλά, βασιζόμενοι καί στό Πράξ. 28,25 ἐξ., μπορούμε νά πούμε ὅτι στόν λόγο αὐτόν τοῦ Θεοῦ ἔχουμε ἀναφορά καί στά τρία Πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Οἱ λόγοι, τούς ὁποίους πρέπει νά πεῖ ὁ Ἡσαΐας, δέν εἶναι μόνο οἱ λόγοι τοῦ στίχ. 9, ἀλλά καί τοῦ στίχ. 10, πού χαρακτηρίζουν τήν συνέπεια τοῦ κήρυγματός του. Ὁ προφήτης θά ἔχει τήν πικρή ἐμπειρία ὅτι τό κήρυγμά του θά προσκρούσει στήν ἀδιαφορία καί ἀκατανοησία τῶν ἀκροατῶν του. Αὐτοί ὄχι μόνο δέν θέλουν νά ἀκούσουν τό κήρυγμα τοῦ προφήτου, ἀλλά καί δέν μποροῦν νά τό ἀκούσουν (βλ. καί 29,9), γιατί θά εἶναι πωρωμένοι. Καί σ' αὐτή τήν ἐμπειρία προετοιμάζεται ἤδη ὁ Ἡσαΐας ἀπό τήν ὥρα τῆς κλήσεώς του.

Οἱ χρησιμοποιούμενες ἐδῶ, στόν στίχ. 10, κατά τό Ἑβραϊκό προστακτικές («Πάχυνε τήν καρδιά τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καί κώφωσε τά αὐτιά του καί ...») δέν πρέπει νά μᾶς σκανδαλίζουν, γιατί ἔχουν τήν ἔννοια τῆς ὀριστικῆς, βλ. 29,9. «Πωρώθηκε ἡ καρδιά τοῦ λαοῦ». Εἶναι ὁ σημιτικός τρόπος τοῦ ἐκφράζεσθαι, κατά τόν ὁποῖον τά πάντα ἀποδίδονται στόν Θεό. Τό κείμενο αὐτό τοῦ Ἡσαΐου θά χρησιμοποιηθεῖ πολλές φορές στήν Κ.Δ., βλ. Ματθ. 13,14. 15. Ἰωάν. 12,40. Πράξ. 28,26-27, μέ μία εἰδική ἐφαρμογή στίς παραβολές, βλ. Ματθ. 13,13. — Ὁ προφήτης ἐρωτᾷ: «Ἔως πότε Κύριε;» (στίχ. 11). Εἶναι μία ἐπέμβαση, ἡ ὁποία ὑπενθυμίζει τόν Μωυσῆ (βλ. Ἐξ. 32,11-13. Δευτ. 9,26-29). Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτό τό ἐρώτημα εἶναι: Μέχρι νά ἔλθουν τά πράγματα στό πικρό τέλος τους: «Ἔως ὅτου ἐρημωθοῦν οἱ πόλεις...» (στίχ. 11).

Ὁ στίχ. 13 (διάβασέ τον), ὁ τελευταῖος τῆς περικοπῆς μας, στό Ἑβρ. ὁμιλεῖ

για «κορμό», για «κούτσουρο», αλλά ή εικόνα δέν είναι πλήρως σαφής. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τήν ἀρχή τοῦ στίχ. 13 θά ἐρμηνεύσουμε ἀρνητικά, ὅτι ή ἐλπίδα νά βλαστήσει αὐτό τό κούτσουρο (βλ. Ἰώβ 14,7-9) εἶναι ματαία: «Καί αὐτό πάλι θά ἐξοντωθεῖ», «θά καταφαγωθεῖ». Ἐχοντας ὅμως υπ' ὄψιν ὅτι ὁ προφήτης δέν θέλει νά δεχθεῖ ὅτι ή καταδίκη θά εἶναι τελική, θά ποῦμε ὅτι κρύπτεται ἐδῶ ή ἔννοια ὅτι ἀπό αὐτόν τόν ἀπογυμνωμένο κορμό, ἀπό αὐτό τό κούτσουρο, θά ἀναγεννηθεῖ ἕνα νέο δένδρο πρὸς δόξα τοῦ Θεοῦ, ὅπως τό ὑπαινίσσεται αὐτό ή τελευταία πρόταση τοῦ στίχ. στό Ἑβρ.: «Ἅγιο σπέρμα θά εἶναι ὁ κορμός τους»· βλ. καί τό νόημα τῆς παραγράφου 4,2-6. Ὁ στίχ. 13 πάντως πρέπει νά εἶναι ἐλλιπής. – Στό κεφάλαιό μας ἔχουμε μία θεοφάνεια. Ὁ προφήτης εἶδε τόν Θεό (στίχ. 5). Ἀλλά κανεῖς δέν μπορεῖ νά δεῖ τόν Θεό καί νά ζήσει (βλ. Ἐξ. 33,20). Ὁ Ἡσαΐας εἶδε τόν Θεό ὄχι κατά τήν οὐσία του, ἀλλά διά τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν του.

2. Ἐκπλήρωση τῆς παραγγελίας τοῦ Ἡσαΐου (α) (7,1-25)

Ὁ Ἡσαΐας καλεῖ τόν βασιλέα Ἀχαζ στήν πίστη (7,1-9)

7,1. Καί συνέβηκε κατά τίς ἡμέρες τοῦ Ἀχαζ, υἱοῦ τοῦ Ἰωνάθαμ, υἱοῦ τοῦ Ὀζίου, τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰούδα, ἀνέβησαν ὁ Ρασεῖν, ὁ βασιλεύς τῆς Συρίας, καί ὁ Φεκεέ, ὁ υἱός τοῦ Ρομελίου, βασιλεύς τοῦ Ἰσραήλ, ἐναντίον τῆς Ἱερουσαλήμ, γιά νά πολεμήσουν ἐναντίον της, ἀλλά δέν μπόρεσαν νά τήν πολιορκήσουν.

2 Καί ἀναγγέλθηκε στόν οἶκο Δαβίδ, (ὅτι) ή Συρία στρατοπέδευσε στόν Ἐφραΐμ. Καί ή καρδιά του καί ή καρδιά τοῦ λαοῦ του ταραχθήκε, ὅπως τά δένδρα τοῦ δρυμοῦ ταρασσονται ἀπό τόν ἄνεμο.

3 Τότε εἶπε ὁ Κύριος στόν Ἡσαΐα: «Ἐξέλθε νά συναντήσεις τόν Ἀχαζ ἐσύ καί ὁ υἱός σου Σεαργιασοῦβ, παρά τόν ὑδραγωγό τῆς ἄνω λίμνης, κατά τόν δρόμο τοῦ ἀγροῦ τοῦ λευκαντοῦ 4 καί πές σ' αὐτόν· “πρόσεχε καί ήσύχασε, μή φοβᾶσαι! Ἄς μή δειλιάσει ή καρδιά σου μπροστά στούς δύο αὐτούς καπνίζοντες δαυλοῦς, μπροστά στήν φλογερή ὀργή τοῦ Ρασεῖν καί τῆς Συρίας καί τοῦ υἱοῦ τοῦ Ρομελίου. 5 Ἐπειδή ή Συρία σκέφθηκε κακά ἐναντίον σου, μαζί μέ τόν Ἐφραΐμ καί τόν υἱό τοῦ Ρομελίου, λέγοντας, 6 ἄς ἀνεβουῦμε κατά τοῦ Ἰούδα νά τόν τρομοκρατήσουμε, νά τόν παρασύρουμε πρὸς τό μέρος μας καί νά ἐγκαταστήσουμε

ἀνάμεσα του βασιλέα τὸν υἱὸ τοῦ Ταβεήλ, 7 (γι' αὐτό) τὰ ἐξῆς λέγει ὁ Κύριος ὁ Γιαχβέ··

Δέν θά ἐπιτύχει αὐτό, οὔτε θά συμβεῖ αὐτό!

8 Διότι ἡ κεφαλή τῆς Συρίας εἶναι ἡ Δαμασκός
καί ἡ κεφαλή τῆς Δαμασκοῦ εἶναι ὁ Ρασεῖν
(ἀκόμη ἐξήντα πέντε ἔτη καί ὁ Ἐφραΐμ ἐρημώνεται,
γιά νά μὴν ὑπάρχει πλέον λαός),

9 καί ἡ κεφαλή τοῦ Ἐφραΐμ εἶναι ἡ Σαμάρεια
καί ἡ κεφαλή τῆς Σαμάρειας εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Ρομελίου.

Ἐάν δέν πιστεύσετε, δέν θά σταθεῖτε»··

Οἱ δύο βασιλεῖς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀράμ (Συρίας) Ρασών καί ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἐφραΐμ, δηλαδή, τοῦ βορειο-ἰσραηλιτικοῦ βασιλείου (τοῦ Ἰσραήλ), ὁ Φακεέ, ἐπέζαν τὸν βασιλέα τῆς Ἰουδαίας Ἄχαζ νά συμμαχήσει μαζί τους γιά νά ἐπιτεθοῦν κατά τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας (βλ. Δ' Βασ. 16,5 ἐξ.). Ἐπειδὴ ὅμως αὐτός ἀρνήθηκε νά συμμετάσχει στήν συμμαχία αὐτὴ ἐκρήγνυται τὸ ἔτος 734/733 π.Χ. ὁ λεγόμενος «Συροεφραϊμικός» πόλεμος, κατά τὸν ὁποῖο οἱ δύο σύμμαχοι βασιλεῖς (Συρίας καί Ἐφραΐμ) ἐπετέθησαν κατά τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα (βλ. Δ' Βασ. 16,5-9).

Ὅταν ἡ βασιλικὴ αὐλὴ («οἶκος Δαβίδ») στήν Ἱερουσαλήμ ἔλαβε τὴν πληροφορία, ὅτι ὁ στρατός τῶν Σύρων εὐρίσκεται στό ἔδαφος τοῦ βορείου βασιλείου, περιέπεσαν ὅλοι σέ κατάσταση πανικοῦ. Ὁ βασιλεὺς ἐπιθεωροῦσε τώρα τίς ἐγκαταστάσεις ὀχυρώσεως καί τὸν ἐφοδιασμό νεροῦ τῆς πόλεως. Ὅπως καταφαίνεται ἀπὸ τὴν ἀντίδραση (στίχ. 12), ὁ βασιλεὺς ἔχει καταστρώσει τὸ σχέδιο νά καλέσει εἰς βοήθεια τοὺς Ἀσσυρίους, γιά νά διασωθεῖ ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τῶν δύο ἐνωμένων γειτόνων στρατῶν. Αὐτό γιά τὴν τότε ἐποχὴ θά ἐσήμαινε ὅτι ὁ Ἄχαζ εἶναι πρόθυμος νά δεχθεῖ καί τοὺς θεοὺς τοῦ ἀσσυριακοῦ κράτους (πρβλ. Δ' Βασ. 16,7-18).

Ὁ Ἡσαΐας δέν ἔπρεπε νά μείνει ἀδιάφορος σ' αὐτὴ τὴν σοβαρὴ περίσταση γιά τὸ ἔθνος, ἀφοῦ μάλιστα κινδύνευε ἡ πίστη τοῦ λαοῦ. Ἐλαβε ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Θεὸ νά συναντηθεῖ μέ τὸν βασιλέα ἔχοντας μαζί του καί τὸν υἱὸ του Ἰασούβ, Ἐβρ. יָשׁוּב («Γιασούβ»), στίχ. 3. Τὸ ὄνομα αὐτό εἶναι προφητικὸ καί σημαίνει «ἓνα ὑπόλοιπο θά ἐπιστρέψει», δηλαδή, θά πιστεύσει στὸν Γιαχβέ καί ἔτσι θά ἐκφύγει τὴν καταστροφὴ, βλ. 4,2.3. 10,20-23. Τὸ ὄνομα «Ἰασούβ» λοιπὸν εἶναι καί ἀπειλητικὸ καί ἐλπιδοφόρο: Ἡ συμφορὰ θά ἔλθει καί θά διασωθεῖ ἀπὸ αὐτὴ μόνο ἓνα μικρὸ ὑπόλοιπο. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπειλή. Ἀλλὰ ὁ υἱὸς τοῦ Ἡσαΐου εἶναι καί μία

συμβολική διαβεβαίωση του Κυρίου ότι θά σώσει και θά διαφυλάξει αυτό τό υπόλοιπο. Αὐτή ἦταν ἡ ἐλπίδα. Ἡ υπόσχεση του Θεοῦ στόν Δαυίδ (βλ. Β' Βασ. 7,8-16) θά ἐκπληρωθεῖ στό υπόλοιπο (10,20-23).

Τούς δύο ἐχθρικούς βασιλεῖς παρομοιάζει ὁ προφήτης Ἡσαΐας στόν περίτρομο ἀπ' αὐτούς βασιλέα Ἄχαζ μέ δύο πυρποληθέντα καυσόλυξα (στίχ. 4), πού τό τέλος τους μπορεῖ νά προβλέψει κανείς ποιό θά εἶναι. Ὅπως λέγει ὁ Ἡσαΐας στόν βασιλέα Ἄχαζ οἱ ἐχθρικοί στρατοί εἶχαν σκοπό νά κυριεύσουν τήν Ἱερουσαλήμ καί νά ἐγκαταστήσουν σ' αὐτήν ὡς βασιλέα τόν υἱόν Ταβεήλ (στίχ. 6). Τόν ὑποθέτουν ὡς ἕνα Ἀραμαῖο τῆς αὐλῆς τῆς Δαμασκοῦ. Ζήτησαν ὅμως ἄλλοι στόν «υἱό του Ταβεήλ» νά δοῦν ἕνα ἠγεμόνα τῆς Ἰουδαίας, του ὁποίου ἡ μητέρα θά καταγόταν ἀπό τήν Tabeel (μία περιοχή τῆς βορείου Ὑπεριορδανίας). Τό ὄνομα ὡς ἀραμαϊκό, «ταβ-ιλού», σημαίνει «καλός ὁ θεός», ἀλλά τό Μασωριτικό ἐνέγνωσε ܬܒܝܠ («ταβε'άλ»), δηλαδή, ἀνάξιος. — Στό βόρειο βασίλειο δίνεται ἀκόμη μία προθεσμία, 65 χρόνια (στίχ. 8) μέχρι τήν κατάρρευση του βασιλείου, ὑπολογιζόμενα τά ἔτη αὐτά ἀπό τό 734. Ἡ πρωτεύουσα του βασιλείου αὐτοῦ Σαμάρεια ἔπεσε ἤδη μετά ἀπό 12 χρόνια καί μέ τήν πτώση αὐτή κατέρρευσε ἤδη τό βόρειο βασίλειο (Δ' Βασ. κεφ. 17).

Ἡ θέση του προφήτου Ἡσαΐου γιά τό ἔθνος στήν δεινή ἐκείνη περίσταση ἦταν τό ἀθάνατο ἀξίωμα του, τό ὁποῖο εἶπε στόν βασιλέα: «Ἐάν δέν πιστεύσετε, δέν θά σταθῆτε (στήν ζωή)»! Ἡ πρόταση παρουσιάζει ἕνα λογοπαίγνιο, λέξεως καί ρήματος (יְיָיָיָיָיָיָ, «τα'αμίνου», יְיָיָיָיָיָיָ, «τε'αμένου») προερχομένων ἀπό τήν ἑβραϊκή ρίζα יָמַן (ἦμν), ἡ ὁποία σημαίνει «βεβαιώνω», «στερεώνω», πιστεύω. Θά μπορούσαμε νά μεταφράσουμε τόν λόγο: «Ἄν δέν στερεωθεῖτε (στόν Θεό), δέν θά στερεωθεῖτε (στήν ζωή)»! Ἐπειδή ὁ Ἄχαζ ἐμπιστεύεται ὄχι στόν Θεό, ἀλλά στά δικά του μέτρα (πρβλ. Ἔξ. 14,13), θά γκρεμιστεῖ στήν δυστυχία ἀκριβῶς διά τῶν ἰδίων μέτρων (στίχ. 17).

Τό σημεῖο του Ἐμμανουήλ καί ἡ τιμωρία διά τῶν Ἀσσυρίων (7,10-25)

7,10 Καί πάλι ὁμίλησε ὁ Κύριος πρός τόν Ἄχαζ
καί εἶπε:

11 «Ζήτησε γιά τόν ἑαυτό σου σημεῖο
ἀπό τόν Κύριο τόν Θεό σου,
εἶτε κάτω στόν Ἄδη,

εἶτε πάνω στά ὕψη».

12 Ἀλλά ὁ Ἄχαζ ἀποκρίθηκε:

«Δέν θά ζητήσω,

γιά νά μὴν δοκιμάσω τόν Κύριο».

13 Τότε εἶπε (ὁ Ἡσαΐας):

«Ἀκοῦστε, λοιπόν,

ὦ οἶκος τοῦ Δαβίδ!

Σᾶς εἶναι πολύ μικρό πράγμα

νά καταπονεῖτε τούς ἀνθρώπους,

ὥστε νά θέλετε νά καταπονήσετε καί τόν Θεό μου;

14 Διά τοῦτο θά σᾶς δώσει αὐτός ὁ Κύριος σημεῖο·

Ἰδού ἡ Παρθένος θά συλλάβει

καί θά γεννήσει υἱό

καί θά τόν ὀνομάσει Ἐμμανουήλ.

15 Βούτηρο καί μέλι θά τρώγει

μέχρις ὅτου νά καταλάβει νά ἀπορρίπτει τό κακό

καί νά ἐκλέγει τό ἀγαθό.

16 Διότι προτοῦ τό παιδίο

μάθει νά ἀπορρίπτει τό κακό

καί νά προτιμᾷ τό ἀγαθό,

θά ἐρημωθεῖ ἡ χώρα τῶν δύο βασιλέων,

τούς ὁποίους ἐσύ τρέμεις.

17 Ἀλλά ὁ Κύριος θά φέρει ἐναντίον σου

καί ἐναντίον τοῦ λαοῦ σου

καί ἐναντίον τοῦ οἴκου τοῦ πατέρα σου

τέτοιες ἡμέρες,

οἱ ὁποῖες δέν ἔχουν ἔλθει ἀπό τότε

πού ὁ Ἐφραΐμ χωρίστηκε ἀπό τόν Ἰούδα.

(Θά φέρει) τόν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων».

18 Ἐκείνη τήν ἡμέρα

θά συρίζει ὁ Κύριος στήν μυῖα,

ἡ ὁποία εἶναι στό τέλος τῶν ποταμῶν τῆς Αἰγύπτου,

καί στήν μέλισσα, ἡ ὁποία εἶναι στήν Ἀσσυρία.

19 Καί θά ἔλθουν καί θά ἐγκατασταθοῦν ὅλες

στά φαράγγια καί στίς ρωγμές τῶν βράχων,

σ' ὄλους τούς ἀκανθῶνες καί σ' ὅλα τά βοσκοτόπια.

20 Ἐκείνη τὴν ἡμέρα θὰ ξυρίσει ὁ Κύριος
μέ ξυράφι μισθωμένο πέρα ἀπὸ τὸν ποταμό,
μέ τὸν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων,
τὴν κεφαλὴ καὶ τίς ἀπόκρυφες τρίχες,
καὶ ἀκόμη θὰ ἀφαιρέσει καὶ τὸν πώγωνά.

21 Ἐκείνη τὴν ἡμέρα θὰ συμβεῖ
νά τρέφει ἓνας μόνον μία νεαρή ἀγελάδα
καὶ ἓνα ζεῦγος προβάτων

22 καὶ ἀπὸ τὸ ἄφθονο γάλα,
τὸ ὅποιο θὰ ἀποδώσουν,
θὰ τρώγουν βούτηρο·

ναί, βούτηρο καὶ μέλι θὰ τρώγουν
ὅσοι θὰ ἀπομείνουν στὴν χώρα.

23 Ἐκείνη τὴν ἡμέρα θὰ συμβεῖ,
ἐκεῖνος ὁ τόπος ὅπου θὰ ὑπάρχουν χίλια κλήματα
ἀξίας χιλίων σίκλων,
θὰ γεμίσει ἀπὸ ἀκάνθες καὶ τριβόλους.

24 Μέ βέλη καὶ μέ τόξα θὰ ἔρχονται ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι,
γιατί ὅλη ἡ χώρα θὰ εἶναι γεμάτη
ἀπὸ ἀγκάθια καὶ τριβόλους.

25 Καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ καλλιεργημένα ὄρη μέ σκαπάνη
δέν θὰ πατήσει κανεὶς πλέον ἐκεῖ,
ἀπὸ φόβο τῶν ἀκανθῶν καὶ τῶν τριβόλων.
Βόδια θὰ στέλνουν (ἐκεῖ)
καὶ πρόβατα θὰ βοσκοῦν.

Ὁ Ἡσαΐας, κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, προτείνει στὸν βασιλέα νὰ ζητήσει ἓνα «σημεῖον», ὥστε ἀπὸ τὴν πραγματοποίησή του νὰ βεβαιωθεῖ γιὰ τὴν ὑποσχεθεῖσα σωτηρία του (στίχ. 4-9), ἂν ἐμπιστευθεῖ στὸν Θεό. Ἄν ὁ βασιλεὺς δέν βρίσκει πάνω στὴν γῆ τέτοιο σημαντικό σημεῖο, πρέπει αὐτός νὰ τὸ ζητήσει ἢ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ψηλά ἢ ἀπὸ τὸ βασίλειο τῶν νεκρῶν («εἴτε κάτω στὸν Ἄδη, εἴτε πάνω στά ὕψη», στίχ. 11). Ὁ Ἄχαζ ἐπέριψε τὴν πρόταση τοῦ προφήτου καὶ μάλιστα προσποιούμενος τὸν εὐσεβῆ: «Δέν θὰ ζητήσω, γιὰ νὰ μὴν δοκιμάσω τὸν Κύριο», εἶπε (στίχ. 12). Βλ. Δευτ. 6,16. Ἀλλὰ ὁ προφήτης διαβλέπει τὴν ψυχὴ του. Ἐννοεῖ ὅτι ἔχει ἀποφασίσει νὰ καλέσει ὡς σύμμαχο τὸν Ἀσσύριο ἡγεμόνα καὶ

δέν διατίθεται νά χαλάσει τά σχέδιά του. Ἔτσι ὁμως πράττοντας ὁ βασιλεύς Ἄχαζ «καταπονεῖ» τόν Θεό! Καί ἄν αὐτό εἶναι κακό νά τό κάνει κανείς σέ ἄνθρωπο, πῶς δέν εἶναι κακό νά τό κάνει στόν Θεό; Γι' αὐτό καί λέγει ὁ προφήτης διαμαρτυρούμενος: «Σᾶς εἶναι πολύ μικρό πράγμα νά καταπονεῖτε τούς ἀνθρώπους, ὥστε νά θέλετε νά καταπονήσετε καί τόν Θεό μου;» (στίχ. 13). Ἀφοῦ δέ ὁ βασιλεύς ἀπέριψε τήν πρόταση τοῦ προφήτου νά ζητήσῃ σημεῖο ἀπό τόν Θεό, προφητεύει ὁ ἴδιος ὁ Ἡσαΐας ὡς σημεῖο ὅτι μία παρθένος – ἡ ὁποία δέν ὀνομάζεται – θά γεννήσῃ υἱό, καί ἔπειτα θά μεταβληθεῖ ἡ κατάσταση τῆς Ἰουδαίας. Ὅλοι μέ τήν γέννηση τοῦ παιδίου αὐτοῦ θά νοήσουν ὅτι ἔχουν τόν Θεό μαζί τους, βοηθούς, γι' αὐτό καί τό γεννησόμενο παιδίον θά ὀνομαστεῖ «Ἐμμανουήλ», ὄνομα τό ὁποῖο σημαίνει «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός» (στίχ. 14)! Καί στόν βασιλέα Ἄχαζ ἀναγγέλλεται ὅτι θά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τούς δύο συμμάχους βασιλεῖς, τόν Ρασεῖμ καί τόν Φακεέ (στίχ. 16, «θά ἐρημωθεῖ ἡ χώρα τῶν δύο βασιλέων, τούς ὁποίους ἐσύ τρέμεις», βλ. καί 8,4), πλὴν ὁμως, λέγεται πάλιν ὅτι ἔπειτα θά ἐκτελέσει ὁ βασιλεύς τῶν Ἀσσυρίων τήν τιμωρία τοῦ Θεοῦ στόν Ἄχαζ καί στόν λαό του (Β' Παραλ. 28,20).

Μετά τήν ἀναφορά τῆς περιφήμου προφητείας Ἡσ. 7,14 δέν λέγεται τίποτε στό κείμενο περί τῆς ἐκπληρώσεώς της. Μερικοί καί ξένοι ἀκόμη ἐρμηνευτές τήν σχετίζουν μέ τήν περικοπή Ἡσ. 9,6 ἐξ. (βλ. τήν ἐκεῖ ἐρμηνεία). Ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐου στόν Ἄχαζ εἶναι χριστολογική. Ἀναφέρεται στήν γέννηση τοῦ Μεσσίου ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας, ὅπως ἔτσι τήν ἐρμήνευσε ἡ Καινή Διαθήκη (βλ. Ματθ. 1,22-23. Λουκ. 1,27.34-35). Τό «σημεῖον» δέν δόθηκε στόν Ἄχαζ, ὁ ὁποῖος καί τό ἀμφέβαλε, ἀλλά σέ ὅλο τόν Ἑβραϊκό λαό καί σέ ὅλη τήν ἀνθρωπότητα (Χρυσόστομος). Ἦδη ὁμως ἀπό παλαιά, καθώς πληροφορούμεθα ἀπό τόν φιλόσοφο καί μάρτυρα Ἰουστῖνο (†165;) (Διάλογος πρὸς Τρύφωνα 71,120), ὑπῆρχαν σύγχρονοί του Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι διέστρεφαν τό σημαντικώτατο αὐτό χωρίο τοῦ Ἡσαΐου καί ἐρμήνευαν τήν λ. «παρθένος» (פִּרְיָהּ, «ἀλμά») διά τοῦ «νεᾶνις». Ὅμως σέ τί θά εἶναι «σημεῖον», δηλ. θαῦμα, τό ὁποῖο θά στερεώσῃ τόν ἀπιστοῦντα Ἄχαζ, ἀλλά καί πάντα ἀπιστο, τό νά γεννήσῃ μία ὑπανδρος γυναίκα, ἔστω καί νεαρά («νεᾶνις»); Γιά νά νοηθεῖ ὀρθῶς ἡ προφητεία μας πρέπει ἀπαραιτήτως νά συσχετισθεῖ καί πρὸς τίς ἄλλες σχετικές προφητεῖες τοῦ Ἡσαΐου (κεφ. 8-11) καί πρὸς παράλληλη προφητεία τοῦ Μιχαίου (5,1 ἐξ.). Ἡ פִּרְיָהּ («ἀλμά») τοῦ Ἡσαΐου εἶναι ἡ פִּרְיָהּ («γιωλεδά») τοῦ Μιχαίου. Βλ. τό ἰσχυρό ὑπόμνημα τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ μας Π. Μπρατσιώτου Ὁ προφήτης Ἡσαΐας, Τεῦχος Α'. Κεφ. Α'-ΙΒ' (ἐκδόση Καθηγητοῦ Ν. Μπρατσιώτου), Ἀθῆναι 1993, σελ. 115-119). Παραθέτουμε χάριν ἐρμηνείας καί τόν σχολιασμό τοῦ συν-

τόμου, ἀλλά περιεκτικῶς ὑπομνήματος BJ: «Ὁ βασιλεὺς Ἄχαζ ἀρνήθηκε νὰ ζητήσῃ σημεῖο, ἀλλὰ ἐν τούτοις τοῦ δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεό. Τὸ σημεῖο εἶναι ἡ γέννηση ἑνὸς παιδίου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα Ἐμμανουήλ, δηλαδή, “ὁ Θεὸς μαζί μας”, βλ. 8,8.10, εἶναι προφητικὸ καὶ ἀναγγέλλει ὅτι ὁ Θεὸς θὰ προστατεύσει καὶ θὰ εὐλογήσῃ τὸν Ἰούδα. Σέ ἄλλες περιχοπές, βλ. 9,1-6. 11,1-9, ὁ Ἡσαΐας θὰ ἀποκαλύψει μὲ μεγαλύτερη ἀκρίβεια τὴν σωτηρία πού θὰ ἔλθῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ παιδί. Οἱ προφητεῖες αὐτές εἶναι μία ἔκφραση τοῦ μεσσιανικοῦ βασιλείου, πού ἔχει σκιαγραφηθεῖ ἤδη ἀπὸ τὸν προφήτη Νάθαν, Β΄ Βασ. κεφ. 7, καὶ πού θὰ ἐπαναληφθεῖ ἀργότερα ἀπὸ τίς περιχοπές Μιχ. 4,14. Ἰεζ. 34,23. Ἀγγ. 2,23· βλ. Ψαλμ. 2.45. 72.110. Ὁ Θεὸς θὰ δώσει τὴν σωτηρία στὸν λαὸ του ἀπὸ ἓνα βασιλιᾶ, διάδοχο τοῦ Δαυὶδ· ἡ ἐλπίδα τῶν πιστῶν τοῦ Γιαχβέ στηρίζεται στὴν διάρκεια τῆς δαυιτικῆς γραμμῆς. Ἀκόμη καὶ ἂν ὁ Ἡσαΐας ἔχει κατὰ νοῦν τὴν ἄμεση γέννηση ἑνὸς υἱοῦ τοῦ Ἄχαζ, γιὰ παράδειγμα τοῦ Ἐζεκία (πράγμα πού φαίνεται πιθανόν, παρά τὴν ἀβεβαιότητα τῆς χρονολογίας, καὶ πράγμα πού φαίνεται νὰ ἐνόησαν οἱ Ὁ διαβάζοντας στὸν στίχ. 14 “καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ”), ὅμως, ἀπὸ τὴν ἐπιστημότητα τῆς προφητείας καὶ ἀπὸ τὴν δυνατὴ ἔννοια τοῦ συμβολικοῦ ὀνόματος πού δόθηκε στὸ παιδί, νοοῦμε ὅτι ὁ Ἡσαΐας διαβλέπει σ’ αὐτὴ τὴν βασιλικὴ γέννηση, πέρα ἀπὸ τὰ παρόντα περιστατικά, μία ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ὀριστικὴ μεσσιανικὴ βασιλεία. Ἔτσι ἡ προφητεία περὶ τοῦ Ἐμμανουήλ ξεπερνᾷ τὸ ἄμεσο παρόν καὶ πολὺ σωστά λοιπὸν οἱ Εὐαγγελιστές (εἰς Ματθ. 1,23 ἀναφέρεται τὸ Ἡσ. 7,14· εἰς Ματθ. 4,15-16 ἀναφέρεται τὸ Ἡσ. 8,23-9,1) καὶ στὴν συνέχεια ὅλη ἡ χριστιανικὴ παράδοση βλέπουν στὴν ἐδῶ προφητεία μας τὴν ἀγγελία τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ». Ἡ ἔννοια τοῦ ὀνόματος τοῦ Παιδίου «Ἐμμανουήλ», «ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας», εἶναι μία δεύτερη διαβεβαίωση (σύγκρ. μὲ τὴν πρώτη στίχ. 3-9) τοῦ Ἡσαΐου πρὸς τὸν κατατρομαγμένον βασιλέα Ἄχαζ περὶ τῆς θείας βοηθείας.

Ἡ τροφή τοῦ Μεσσίου θὰ εἶναι «βούτυρον καὶ μέλι» (στίχ. 15). Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι ὑπὸ τὴν τροφή αὐτὴ νοεῖται ἡ παραδείσια τροφή, ἡ ὁποία καὶ στοὺς Βαβυλωνίους καὶ στοὺς ἄλλους λαοὺς καὶ μάλιστα καὶ στοὺς Ἕλληνας παριστάνεται ὡς τροφή θεῶν καὶ ἡρώων. Θεωροῦνται ὅμως οἱ τροφές «βούτυρο καὶ μέλι» ἀπλές τροφές, ὡς ἡ πενιχρὴ τροφή τῶν Νομάδων (ἀντίθετα πρὸς τὸν οἶνον καὶ τὸ λάδι, τὰ προϊόντα τῆς καλλιεργησίμου γῆς, βλ. καὶ στίχ. 22). Ἔτσι ὑπαινίσσονται δύσκολα χρόνια. – Γιὰ τὸ ποία σχέση ἔχει ὁ Ἐμμανουήλ πρὸς τοὺς στίχ. 15-17 βλ. τὸ ὑπόμνημα τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ μας Π. Μπρατσιώτου Ὁ προφήτης Ἡσαΐας, Τεῦχος Α΄. Κεφ. Α΄-ΙΒ΄ (ἔκδοση Καθηγητοῦ Ν. Μπρατσιώτου), Ἀθῆναι 1993, σελ. 122. 123.

Ὁ προφητικός ἀπειλητικός λόγος τῶν στίχ. 18-20 ἔρχεται συνέχεια τοῦ στίχ. 17 καί βλέπει τήν μικρή Ἰουδαία ἤδη ὡς ἔρμαιον στήν διαμάχη τῶν δύο μεγάλων δυνάμεων, τῆς Αἰγύπτου καί τῆς Ἀσσυρίας. Μέ τήν ἔκφραση «στό τέλος τῶν ποταμῶν (βραχιόνων τοῦ Νείλου) στήν Αἴγυπτο» (στίχ. 18), ἐννοεῖται ἡ τό αἰγυπτιακό ἰσχυρό κέντρο στό ἀνατολικό Δέλτα τοῦ Νείλου, ἡ ἡ περιοχή τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ Νείλου, ὅπου ἐκεῖ ἀκριβῶς ἐμφανίστηκαν οἱ Νούβιοι ὡς μία νέα δύναμη (πρβλ. κεφ. 18). Ἡ προφητεία λοιπόν ὁμιλεῖ γιά τήν ἐρήμωση τῆς Ἰουδαίας ἀπό τήν Αἴγυπτο καί τήν Ἀσσυρία, πού παριστάνονται ὡς ἐνοχλητικά ἔντομα, ὡς μύγες καί ὡς μέλισσες. Μέ μέλισσες πάντως περιγράφονται οἱ ἐνοχλητικότεροι Ἀσσύριοι (στίχ. 18), αὐτοί μέ τούς ὁποίους, κατά τίς προηγούμενες περικοπές μας, ὁ Ἄχαζ ἤθελε – καί τό ἔκανε – νά συνάψει συμμαχία. Ἀκόμη οἱ Ἀσσύριοι παριστάνονται καί ὡς μεγάλο καί κοφτερό ξυράφι, μέ τό ὁποῖο θά «ξυρισθεῖ» (= θά ἐρημωθεῖ) ἡ Ἰουδαία (στίχ. 20). Τό κούρεμα ὅλων τῶν μαλλιῶν (στίχ. 20) ἦταν μία ἀτιμωτική πράξη, τήν ὁποία οἱ αἰχμάλωτοι πολέμου ἔπρεπε ἀγογγύστως νά ὑπομένουν. Ἐδῶ ἔχουμε ἕνα εἰρωνικό ὑπαινιγμό στήν πολιτική τοῦ βασιλέως Ἄχαζ: Ὁ ἴδιος ἐκάλεσε τόν Ἀσσύριο γιά βοήθεια, ἀλλά αὐτός θά τόν ταπεινώσει. Θά τοῦ ξυρίσει τήν κεφαλή!

Στούς στίχ. 21-22 ἐννοεῖται πιθανόν ὅτι στήν γενική πτώχευση κάθε οἰκογένεια στήν χώρα θά ἔχει μόνο μία δάμαλη καί δύο πρόβατα, ἀλλά αὐτά θά δίνουν τόσο γάλα, ὥστε ἡ οἰκογένεια ἀπό αὐτά καί ἀπό τό μέλι ἀγρίων μελισσῶν θά μπορεῖ νά ἐπιζήσει (βλ. καί στίχ. 15). Μόνον ὅτι πρέπει νά ζεῖ κανεῖς ἀκόμη «μετά βέλους καί τοξεύματος» (βλ. καί στίχ. 25), δηλαδή, πρέπει νά κυνηγᾷ καί νά πηγαίνει γι' αὐτό σέ παλαιούς ἀμπελότοπους, πού τώρα ἔγιναν ἄγριοι τόποι. Ἡ καλλιεργήσιμη γῆ ἔχει ἐρημωθεῖ (στίχ. 23-25).

3. Ἐκπλήρωση τῆς παραγγελίας τοῦ Ἡσαΐου (β) (8,1-15)

Γρήγορη ληστεία, ταχεία λεία (8,1-4) (Ἡ τιμωρία τῶν συμμάχων)

8,1 Καί εἶπε ὁ Κύριος σέ μένα:
«Πᾶρε γιά τόν ἑαυτό σου μεγάλο πίνακα
καί γράψε πάνω σ' αὐτόν μέ ἀνθρώπινη γραφή·
“Γρήγορα λαφυραγώγησε, ἀμέσως ἄρπαξε”.

2 Καί πᾶρε μου μάρτυρες τόν ἱερέα Οὐρία καί τόν Ζαχαρία,
τόν υἱό τοῦ Βαραχίου».

3 Τότε ἐπλησίασα τήν προφήτιδα καί συνέλαβε καί ἔτεκε υἱό.

Καί εἶπε ὁ Κύριος σέ μένα: «Ὄνόμασέ τον “γρήγορα λαφυραγώγησε, ἀμέσως ἄρπαξε”. 4 Διότι προτοῦ τό παιδί μάθει νά λέγει “πατέρα μου” καί “μητέρα μου”, τά πλούτη τῆς Δαμασκοῦ καί τά λάφυρα τῆς Σαμάρειας θά ἀρπαχθοῦν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων».

Τά ὀνόματα στήν ἀρχαιότητα ἐδίδοντο γενικά ἀνάλογα μέ τά γεγονότα καί τά περιστατικά τά σχετιζόμενα μέ τό πρόσωπο πού ἐλάμβανε τό ὄνομα (βλ. Γεν. 29,31-30,24). Γιά τούς προφήτες εἰδικά τά ὀνόματα τῶν παιδιῶν τους ἐσχετίζοντο καί πρὸς τό μήνυμα τοῦ κηρύγματός τους (βλ. 7,3 καί Ὡσ. 1,3-9). Ἡ συνομιλία τοῦ Ἡσαΐα μέ τόν βασιλέα δέν μπορούσε νά φέρι σ’ αὐτόν καμία ἀλλαγή. Γι’ αὐτό πορεύεται ὁ προφήτης τώρα γιά προειδοποίηση πρὸς τό κοινό. Ἔτσι ὁ προφήτης γράφει, κατ’ ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, σέ μεγάλο πίνακα καί μέ λαϊκή ἔκφραση, μία ἀφιέρωση στόν Ἀσσύριο ἡγεμόνα, πού πλησίαζε νά ἔρθει: «Ἔλα καί ἄρπαξε γρήγορα» (στίχ. 1)! Τήν ἀνακοίνωση αὐτή, πού ἔγραψε ὁ προφήτης στόν πίνακα, ἔδειξε σέ δύο ἀξιόπιστους ἄνδρες (στίχ. 2), ὡς ἐγγυητές ὅτι αὐτή ἡ προειδοποίησή του, ἡ ὁποία ἔχει σημεῖα κρίσεως, ἔγινε σέ καιρό, κατά τόν ὁποῖο ἡ πολιτική στήν Ἱερουσαλήμ βρισκόταν ἀκόμη στήν ἀνάπτυξή της, ἀλλά αὐτός τούς προειδοποίησε γιά τά μέλλοντα νά συμβοῦν. Ὁ Ἡσαΐας ἀναγγέλει καί ἐδῶ, ὅπως καί σέ προηγούμενες περικοπές (7,1 ἐξ. 10-17), τήν τιμωρία τῶν συμμάχων Συρίας (Δαμασκοῦ) καί Ἐφραΐμ (Σαμάρειας) κατά τῆς Ἰουδαίας, ἀπό τούς Ἀσσυρίους. Σύντομα δέ περίπου θά πραγματοποιηθεῖ ἡ προφητεία αὐτή, δηλαδή ἡ τιμωρία, ὅσο χρόνο χρειάζεται νά μεγαλώσει ἓνα νήπιο καί νά προφέρει τίς πρῶτες λέξεις του (στίχ. 4). Ὁ Προφήτης ὁμιλεῖ ἐδῶ καί γιά τόν δεύτερο γεννηθέντα υἱό του, ὁ ὁποῖος, ὅπως καί ὁ πρῶτος του (βλ. 7,3), θά ἔχει συμβολικό πρὸς τό μέλλον τοῦ Ἰούδα ὄνομα. Θά ὀνομάζεται, ὅπως τό μήνυμα τῆς ἐδῶ προφητείας μας: «Γρήγορα λαφυραγώγησε, ἀμέσως ἄρπαξε» (στίχ. 3)! Τό ὄνομα αὐτό δέν λέγεται ὡς προτροπή γιά λαφυραγώγηση καί ληστεία, ἀλλά ὡς μία διαβεβαίωση περί τοῦ τί θά συμβεῖ. Ἡ Δαμασκός πράγματι κατελήφθη τό 732 π.Χ., βλ. Δ’ Βασ. 16,9 καί ἡ Σαμάρεια ἐκυριεύθη τό 722 π.Χ.).

β. Ἡ κρίση γιά τόν Ἰούδα καί τούς λαούς (8,5-8)

8,5 Ὁμίλησε δέ πάλι ὁ Κύριος σέ μένα καί εἶπε:

6 «Ἐπειδή ὁ λαός αὐτός περιφρονεῖ
τά ἤρεμα ρέοντα ὕδατα τοῦ Σιλωάμ

καί εὐχαριστεῖται μέ τόν Ρεσίν
καί τόν υἱό τοῦ Ρομελίου,

7 διά τοῦτο, ἰδοῦ ὁ Κύριος
ἀφήνει νά ἀνεβοῦν ἐπάνω του

τά δυνατά καί μεγάλα ὕδατα τοῦ Εὐφράτου,

ὁ βασιλεύς τῶν Ἀσσυρίων
καί ὅλη ἡ δόξα του·

καί θά ὑπερβεῖ ὅλες τίς διώρυγές του
καί θά πλημμυρίσει ὅλες τίς ὄχθες του.

8 Καί θά εἰσδύσει στήν Ἰουδαία

κυματίζοντας καί πλημμυρίζοντας,

μέχρις ὅτου φθάσει μέχρι τό λαιμό»,

οἱ δέ ξαπλωμένες πτέρυγές του (τοῦ Θεοῦ)

θά καλύψουν τό πλάτος τῆς χώρας σου,

ὦ Ἐμμανουήλ.

Τοῦ ὕδατα τοῦ Σιλωάμ, μιᾶς σταθερῶς ἀναβλυζούσης πηγῆς τῆς Ἱερουσαλήμ, κατευθύνονταν διά τοῦ ἀγωγοῦ τοῦ Σιλωάμ σέ μία δεξαμενή νοτίως τῆς πόλης τοῦ Δαβίδ. Τά ἤσυχα ρέοντα νερά αὐτῆς τῆς αὐλακος γίνονται ἐδῶ εἰκόνα τῆς ἤσυχης, ἀλλά σταθερῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ, τήν ὁποία βεβαίωσε ὁ Θεός στήν πόλη του. Σ' αὐτό ὅμως τό κανάλι ἀντιτάσσεται τώρα τό ἐπικίνδυνο καί κατακλῦζον ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου, δηλαδή τά ἀσσυριακά στρατεύματα.

Τό ἡμιστίχ. 8β εἶναι καλύτερα νά τό νοήσουμε ὡς ὑπόσχεση σωτηρίας, ὅπως ἔτσι φαίνεται στό Ἑβρ.: «Καί τό ἐξάπλωμα τῶν πτερύγων του (τοῦ Θεοῦ) θά γεμίσει (προστατευτικά) τό πλάτος τῆς χώρας». Ἡ μετάφραση τῶν Ο', πού λέγει «καί ἔσται ἡ παρεμβολή αὐτοῦ, ὥστε πληρῶσαι τό πλάτος τῆς χώρας σου», ἀποδίδει τό ἡμιστίχ. στόν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων. Πρός τήν μετάφραση αὐτή δύναται νά εὐοδοθεῖ καί τό Ἑβρ. Ὁ στίχ. τελειώνει μέ τό «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός». «Ἐμμανουήλ», λέει τό Ἑβρ. Μέ τήν ἔκφραση «Ἐμμανουήλ» θά ἐκαλεῖτο τότε ὁ βασιλεύς τοῦ καιροῦ τῆς σωτηρίας (βλ. 7,14 καί 9,6 μέ τά σχόλ.).

Μάταια σχέδια ξένων λαών (8,9-10)

8,9 Λυσσάτε ἔθνη! Καί ὅμως θά νικηθῆτε!
Ἀκοῦστε πάντα τά πέρατα τῆς γῆς.
Ἐτοιμαστεῖτε, ἐν τούτοις θά νικηθῆτε·
ἐτοιμαστεῖτε, ἐν τούτοις θά νικηθῆτε!
10 Σχεδιάστε σχέδιο, θά ἐκμηδενισθῆ.
Λάβετε ἀπόφαση, δέν θά πραγματοποιηθῆ,
διότι μαζί μας εἶναι ὁ Θεός!

Κατά τῶν σχεδίων καί τῶν προετοιμασιῶν τοῦ πολέμου τῶν ἀντιπάλων θέτει ὁ προφήτης τήν πεποίθησή του ὅτι ὁ Θεός θά ματαιώνει ὅλες τίς ἐπιθέσεις. Γι' αὐτό καί αὐτός καλεῖ τόν λαό νά ἀφήσει τήν ἀμφιβολία του καί νά πιστεύσει (πρβλ. 7,9β). Πάλι ὁ προφήτης κλείνει τόν λόγο του καί ἐδῶ μέ τό «Ἐμμανουήλ», κατά τό Ἑβρ. Αὐτό ἐδῶ δέν εἶναι ὄνομα, ἀλλά μαρτυρία, δήλωση: Ὅτι «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός» (στίχ. 10)!

Ὁ προφήτης προειδοποιεῖται (8,11-15)

8,11 Διότι τά ἐξῆς μοῦ εἶπε ὁ Κύριος, ὅταν ἔβαλε (πάνω μου) τό χέρι καί μέ ἀπέτρεψε νά βαδίζω τόν δρόμο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ:

12 «Δέν πρέπει νά ὀνομάζετε συνωμοσία,
αὐτό πού ὁ λαός αὐτός ὀνομάζει συνωμοσία
καί ὅ,τι φοβεῖται αὐτός, μήν τό φοβεῖστε
καί ἀπό ὅ,τι τρομάζει, μήν τό τρομάζετε.

13 Τόν Κύριο τῶν Δυνάμεων νά θεωρεῖται ἅγιο
καί αὐτός ἄς εἶναι ὁ φόβος σας

καί ὁ τρόμος σας.

14 Αὐτός θά σᾶς εἶναι ἁγίασμα
καί λίθος προσκόμματος
καί βράχος τῆς πτώσεως
διά τούς δύο οἴκους τοῦ Ἰσραήλ,
παγίδα καί ἐνέδρα

διά τούς κατοίκους τῆς Ἱερουσαλήμ.
15 Πολλοί ἀπ' αὐτούς
προσκρούουν πάνω του καί πέφτουν·
(αὐτοί) θά συντριβοῦν καί θά παγιθεθοῦν
καί θά συλληφθοῦν».

Ὁ λόγος αὐτός ἀπευθύνεται σέ ὄλους, οἱ ὁποῖοι εἶναι πρόθυμοι νά ἀκούσουν τόν προφήτη καί ἀποβλέπουν στήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Τό Ἑβραϊκό κείμενο ὁμιλεῖ γιά «συνωμοσία» («δέν πρέπει νά ὀνομάζετε συνωμοσία, αὐτό πού ὁ λαός αὐτός ὀνομάζει συνωμοσία», στίχ. 12). Ἴσως μέ τήν λέξη αὐτή ἐννοεῖται ἡ εἰς 7,6 ἀπειλουμένη εἰσβολή τῶν δύο συμμάχων ἐθνῶν, τῶν Συρίων καί τοῦ Ἑφραΐμ. Ὁ προφήτης λέγει ὅτι δέν ἀπειλεῖται κίνδυνος ἀπό τιαυτες «συνωμοσίες», ἀλλά ὁ κίνδυνος εἶναι μόνο καί μόνο, ὅταν δέν ἀκούουν τίς προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ. Αὐτό ἰσχύει καί γιά τά δύο βασιλεια, καί τό βόρειο καί τό νότιο («διά τούς δύο οἴκους τοῦ Ἰσραήλ», στίχ. 14). Οἱ Ο' μετέφρασαν «σκληρόν» (פֶּשֶׁר, «κάσε»), τήν ὁμόηχο λέξη τοῦ Ἑβρ. כֶּסֶר («κέσερ»), πού σημαίνει «συνωμοσία» («μήποτε εἶπητε σκληρόν...», 12). Ἡ μετάφραση αὐτή τῶν Ο' δίνει ἀφορμή γιά ἄλλη ἐρμηνεία: ὅτι δηλαδή, ὁ λαός ἐκάλει ὡς «σκληρά» τήν στάση τοῦ προφήτου Ἡσαΐου καί τῆς μερίδος του κατά τῆς πολιτικῆς γραμμῆς τοῦ βασιλέως, τό νά μή δέχονται τήν συμμαχία μέ τούς Ἀσσυρίους.

4. Ἀπειλή καί ἐλπίδα λυτρώσεως τοῦ Ἰσραήλ (8,16-9,1)

Τό ἐσφραγισμένο μήνυμα (8,16-18)

8,16 Θέλω νά δέσω τήν μαρτυρία,
νά σφραγίσω τήν διδασκαλία
διά τούς μαθητάς μου!
17 Θά ἀναμείνω τόν Κύριο,
ὁ Ὅποιος τώρα ἀποστρέφει τό πρόσωπό του
ἀπό τόν οἶκο Ἰακώβ
καί θά ἐλπίσω ἐπ' Αὐτόν.
18 Ἴδού ἐγώ καί τά παιδιά,

τά ὁποῖα μοῦ ἐχάρισεν ὁ Κύριος,
εἶναι σύμβολα καί σημεῖα μεταξύ τοῦ Ἰσραήλ
ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου τῶν δυνάμεων,
πού κατοικεῖ στό ὄρος Σιών.

Ὁ προφήτης, ἐπειδή τό κήρυγμά του δέν ἔγινε ἀκουστό ἀπό τόν βασιλέα καί τόν λαό, γι' αὐτό, γιά ἕνα μακρὺ πιά διάστημα, δέν δρᾷ δημοσίως. Παίρνει τήν ἀπόφαση νά περιοριστεῖ στόν στενό κύκλο τῶν μαθητῶν του. Ἡ μετάφραση τῶν Ο' «τότε φανεροί ἔσονται οἱ σφραγιζόμενοι τόν νόμον τοῦ μή μαθεῖν» (στίχ. 16) εἶναι ἀκατανόητος. Τό Ἑβρ. κείμενο λέγει: «Θέλω νά δέσω τήν μαρτυρία, νά σφραγίσω τήν διδασκαλία διά τούς μαθητάς μου»! Ὁ προφήτης ἐπιθυμεῖ νά καταγράψει τήν διδασκαλία του καί νά τήν παραδώσει στους μαθητές του γιά διαφύλαξη. Ἔχουμε λοιπόν ἐδῶ τήν ἀρχή τῆς συγγραφῆς τοῦ βιβλίου τοῦ Ἡσαΐου. Περὶ σφραγίσεως βιβλίων βλ. 29,11. Ἱερ. 32,10 ἐξ. Δαν. 12,4. Τά ἔτη 734-733 ὁ Ἡσαΐας ἔπαυσε τήν προφητική του διδασκαλία καί κατέγραψε ὅσα εἶχε εἶπει.

Κατά τῆς δεισιδαιμονίας - Σκοτάδι καί χάραγμα στό Ἰσραήλ (8,19-9,1)

8,19 Ὅταν κάποιος σᾶς λέγει, «ἐρωτῆστε τά πνεύματα τῶν νεκρῶν καί τούς μάντις πού ψιθυρίζουν» (τότε νά ἀπαντᾶτε:) «Δέν πρέπει ἕνα ἔθνος νά ἐρωτᾷ τόν Θεό του; (Διατί νά ἐρωτοῦν) τούς νεκρούς περὶ τῶν ζώντων; 20 Ἐμπρός πρὸς τήν διδασκαλία καί τήν μαρτυρία»! Ὅποιος δέν ὁμιλεῖ ἔτσι, δέν θά ὑπάρχει γι' αὐτόν χαραυγή. 21 Θά περιπλανᾶται στενοχωρημένος καί πειναλὸς καί θά συμβεῖ στήν πείνα του νά ὀργίζεται καί νά καταρᾶται τόν βασιλέα του καί τόν Θεό του. Θά στρέφεται πρὸς τά ἄνω 22 καί θά βλέπει πρὸς τήν γῆ, ἀλλά ἰδοὺ δέν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο παρά μόνο στενοχώρια, σκοτάδι, νύκτα ἀγωνίας καί ἀδιαπέραστος ζόφος. Παρά ταῦτα τό σκότος φυγαδεύεται, 23 διότι δέν θά παραμείνει σκοτάδι, ἐκεῖ ὅπου (τώρα) ὑπάρχει θλίψη.

9,1 Προηγουμένως ὁ Γιαχβέ ταπείνωσε τήν χώρα τοῦ Ζαβουλών καί τήν χώρα τοῦ Νεφθαλείμ, ἀλλά κατά τόν τελευταῖο χρόνο τιμᾷ τήν παραθαλασσία ὁδὸ, τήν περιφέρεια πέραν τοῦ Ἰορδάνου καί τήν περιοχὴ τῶν ἐθνῶν.

Ἡ ἐπίκληση τῶν νεκρῶν ἦταν ἰδιαίτερα διαδεδομένη (βλ. Α΄ Βασ. 28,3-20) στό Ἰσραήλ, ὅμως αὐτό ἀπηγορεύετο, βλ. Λευιτ. 19,31. Δευτ. 18,10-11. Καί ἐδῶ, εἰς στίχ. 19-20, καταδικάζεται ἡ πράξις αὐτή. Ὅποιος δέν συνεμορφώνετο μέ τόν νόμον αὐτόν τοῦ Θεοῦ, δέν θά ὑπῆρχε μέλλον («χαραυγή») σ' αὐτόν (στίχ. 20, κατά τό Ἑβρ.). Ἡ λ. τοῦ Ἑβρ. «χαραυγή» μπορεῖ ἐπίσης νά σημαίνει «μαγεία» ἢ «ἐξορκισμός». Ὅποιος δηλαδή δέν βαδίζει μέ τόν νόμο τοῦ Θεοῦ, μή νομίζει ὅτι οἱ μαγεῖες καί οἱ ἐξορκισμοί θά τοῦ δώσουν εὐτυχία. Τό ἀπό τόν προφήτη ἀναγγελθέν κακό δέν θά μποροῦν νά τό ἀποτρέψουν οἱ ἐξορκισμοί καί οἱ μαντεῖες (βλ. καί 47,11-12).

Στήν ἐνότητα τῶν στίχ. 21-22 ἔχουμε ἕνα ἀπόσπασμα προφητείας, τό ὁποῖο πρέπει νά ἔχει μετατεθεῖ ἀπό ἄλλοῦ. Γενικά στήν περικοπή αὐτή γίνεται ἡ περιγραφή ἑνός ἀνθρώπου πού διέρχεται τήν κατεστραμμένη χώρα καί ἐκφράζει τήν ἀγωνία του. Δέν νοοῦμε ὅμως, πῶς συνδέεται τό μικρό αὐτό ποίημα μέ τό νόημα τῆς ὅλης περικοπῆς μας. Πρότειναν τήν ἱκανοποιητική ὑπόθεση νά συνδέσουμε τήν μικρή περικοπή μας μέ τήν 5,26-30, στήν ὁποία ἔρχεται πολύ καλά ὡς συνέχεια. Ὅμως, ἀπό πολλούς ἐρμηνευτές ἡ περικοπή τῶν στίχ. 21-22 σχετίζεται καί μέ τήν ὅλη περικοπή μας, γιατί ἐρμηνεύεται ὡς τό «πεπρωμένο» (ἀφοῦ ὁ λόγος περί μαγείας) γιά τίς βόρειες καί ἀνατολικές περιοχές τοῦ βορείου βασιλείου (9,1) σχετικῶς μέ τόν Συρο-εὐφραϊμιτικό πόλεμο (7,1). Γιατί, ὡς γνωστό, οἱ περιοχές αὐτές τοῦ Ἐφραΐμ ὑπήχθησαν στόν μεγάλο Ἀσσύριο ἡγεμόνα ὡς ἐπαρχίες του (Δ΄ Βασ. 15,29). Φαίνονται ὅμως νά μετανοοῦν οἱ πληγέντες Ἰσραηλιῖτες γιά τήν εἰδωλολατρία τους καί τά ἄλλα τους ἁμαρτήματα, γι' αὐτό καί παρουσιάζονται στήν περικοπή μας τώρα νά ὑψώνουν τά μάτια τους στόν οὐρανό γιά βοήθεια (στίχ. 21β), ἀλλά καί νά κοιτάζουν τήν γῆ, στήν ὁποία ἡ κατάστασις εἶναι ἀπελπιστική (στίχ. 22). Ἀπό τόν προφήτη ὅμως ἐδῶ διαβεβαιώνεται, ὅτι ἡ δεινή αὐτή ἀπελπιστική κατάστασις δέν θά διαρκέσει πολύ (στίχ. 22β. Ἑβρ. στίχ. 23).

Ὁ στίχ. 9,1 εἶναι μεταβατικός ἀπό καταδική σέ ὑπόσχεση (βλ. καί στίχ. 23 στό Ἑβρ. καί τό τέλος τοῦ στίχ. 22 στούς Ο'). Ὁ δρόμος στήν θάλασσα («ἡ παραθαλασσία ὁδός») εἶναι ἡ δημοσία ὁδός ἀπό τήν Δαμασκὸ πρός τήν θάλασσα, πιθανῶς ἡ ὁδός τήν ὁποία ἐβάδισαν οἱ Ἀσσύριοι κατά τήν εἰσβολή τους τό 733-732 π.Χ. (Δ΄ Βασ. 15,29). Ὁ στίχ. ἀναφέρεται σέ βόρειες περιοχές τῆς Παλαιστίνης καί θά ἀντιπαραθέσει μία μελλοντική δόξα πρός ἕνα ταπεινό παρελθόν, φαίνεται δέ νά κάνει ὑπαινιγμό στίς εἰσβολές τοῦ Τιγλάθ-Πιλεσέρ στήν Γαλιλαία καί στόν ἐκπατρισμό τοῦ ἔτους 732 π.Χ. (Δ΄ Βασ. 15,29). Ὁ Ἡσαΐας ἀναγγέλλει μία «ἡμέρα τοῦ Γιαχβέ», ἡ ὁποία θά φέρεي τήν λύτρωσις στούς

ἐξορίστους (στίχ. 2 ἔξ.). Ὅμως ὁ στίχ. 1 εἶναι δυσνόητος καί στά δύο κείμενα (Ἑβρ. καί Ο΄). Οἱ Ο΄, καί κατά τήν ὁμολογία τοῦ Καθηγητοῦ Μπρατσιώτου, φαίνεται ὅτι ἀνέγνωσαν διαφορετικά τό πρωτότυπο Ἑβραϊκό κείμενο, ἄν δέν τό παρεξήγησαν. Τό νόημα τοῦ στίχου φαίνεται καλύτερα στό Ἑβρ.: Ἡ «ὁδός θαλάσσης», τήν ὁποία ἀκολούθησε ὁ Τιγλαθ-Πιλεσέρ γιά νά ταπεινώσει τόν Ἰσραήλ, θά ἀποβεῖ κάποτε, προφητεύει ὁ Ἡσαΐας, ἡ θριαμβευτική πρὸς αὐτόν ὁδός τοῦ Κυρίου. Καί ὡς πρώτη θά δοξασθεῖ ἀκριβῶς ἡ ταπεινωθεῖσα ἐκείνη περιοχή.

5. Ὁ ἄρχοντας τῆς εἰρήνης (9,2-7)

9,2 Ὁ λαός πού περπατᾶ στό σκοτάδι,
βλέπει (τώρα) μέγα φῶς·
πάνω ἀπό ἐκείνους πού κατοικοῦν
στήν χώρα τῆς σκιάς τοῦ θανάτου,
λάμπει φῶς.

3 Μεγαλώνεις τήν εὐφροσύνη,
αὐξάνεις τήν χαρά,
χαίρουν ἐνώπιόν σου,
ὅπως χαίρει κάποιος κατά τόν θερισμό,
ὅπως χαίρονται κατά τήν διανομή λαφύρων.

4 Διότι τόν βαρύ του τόν ζυγό
καί τήν ράβδο τοῦ ὄμου του
καί τό μαστίγιο τοῦ δυνάστου του
συνέτριψες,

ὅπως κατά τήν ἡμέρα τῆς Μαδιάμ.

5 Διότι κάθε στρατιωτικό ὑπόδημα πού κροτεῖ
(κατά τήν συμπλοκή)

καί κάθε αἱματόβρεκτο ἱμάτιο θά κατακαεῖ,
θά γίνεи τροφή γιά τήν φωτιά.

6 Διότι ἓνα παιδί μᾶς γεννήθηκε,
ἓνας υἱός μᾶς δωρήθηκε.

Στόν ὦμό του ὑπάρχει ἡ κυριαρχία του
καί ὀνομάζεται θαυμαστός σύμβουλος,
Θεός ἰσχυρός, πατέρας αἰώνιος,

ἄρχοντας εἰρήνης.
7 Μεγάλη εἶναι ἡ ἐξουσία του
καί τῆς εἰρήνης (του) δέν ὑπάρχει τέλος.
Ἐπί τοῦ θρόνου τοῦ Δαβίδ καί τοῦ βασιλείου του
(θά βασιλεύσει),
ἰδρύνοντας καί στερεώνοντας αὐτό
μέ κρίση καί δικαιοσύνη,
ἀπό τώρα καί αἰώνια.
Ὁ ζῆλος τοῦ Κυρίου τῶν δυνάμεων θά κατορθώσει αὐτό.

Ἡ ἀρχή τῆς περικοπῆς μέ τό «ὁ λαός πού περπατᾷ στό σκοτάδι» (στίχ. 2) συνδέεται μᾶλλον μέ τόν στίχ. 8,22 «ἰδοῦ...σκοτάδι» (στίχ. 22). Ἡ ἀπελευθέρωση ἀπό τόν ζυγό τῆς ξένης κυριαρχίας καί τῆς ἀναγκαστικῆς ἐργασίας, γιά τίς ὁποῖες γίνεται λόγος στήν ἐνότητα αὐτῆ τῶν στίχ. μας, γίνεται διά θεϊκῆς ἐπεμβάσεως, ὅπως στήν ἐποχή πού ὁ Γεδεών μέ τούς 300 ἄνδρες ἐνίκησε τούς Μαδιανῖτες χωρίς τήν χρήση τῶν ὄπλων (βλ. Κριτ. 7,9-25). Ὅ,τι ὁ Θεός κάνει γιά τόν ὑποδουλωθέντα λαό του συγκρίνεται μέ τήν πρώτη ἡμέρα τῆς δημιουργίας («φῶς», στίχ. 2. Γεν. 1,3). Ἐπίσης στήν περικοπή μας ἀναφέρονται καί οἱ ἐπιπτώσεις τῆς ἀπελευθέρωσης: «Χαίρουν ἐνώπιόν σου, ὅπως χαίρει κάποιος κατά τόν θερισμό, ὅπως χαίρονται κατά τήν διανομή λαφύρων» (στίχ. 3). Συγκομιδή καί λεία εἶναι εἰκόνες γιά μιᾶ νέα ἀποκτειθεῖσα ζωή καί χαρά. Οἱ λαφυραγωγηθεῖσες μπότες καί μανδεῖες τῶν στρατιωτῶν δέν χρησιμοποιοῦνται πιά, ἀλλά κατακαίγονται (στίχ. 5).

Ἡ στροφή τοῦ λόγου πού γίνεται ἐδῶ στήν περικοπή μας ἀναφέρεται στήν γέννηση ἑνός παιδίου, μελλοντικοῦ βασιλέως. Τό Παιδίον αὐτό, κατά τήν ἐρμηνεία τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλά καί πλείστων ἐρμηνευτῶν, εἶναι ὁ υἱός τῆς Παρθένου τῆς προφητείας εἰς 7,14, ὁ Μεσσίας. Τά τιμητικά ὀνόματα τοῦ νέου βασιλέως εἶναι φράσεις ἀναφερόμενες στήν δαυιτική μοναρχία καί πιθανόν ἀρχικά νά ἀναφέρονταν στήν ἀνοδο ἑνός βασιλέως στόν θρόνο. Ἡ περικοπή μας παριστάνει τόν νέο βασιλέα ὡς φέροντα τά πλέον ἐξαιρετικά χαρακτηριστικά τῶν βασιλέων καί ἡρώων τοῦ Ἰσραήλ (Ἰεζ. 37,25). Σαφῶς δέ τόν ὁμολογεῖ Θεόν (στίχ. 6). Ἡ θεία φύση τοῦ Μεσσίαυ δηλώνεται σαφῶς καί μέ τήν ἔκφραση «Θεός ἰσχυρός», μέ τήν ὁποία κηρύσσεται ἡ θεία Του παντοδυναμία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τήν ἀδυναμία τῶν ἀνθρωπίνων βασιλέων. Θεοπρεπεῖς ὀνομασίες τοῦ θαυμαστοῦ Παιδίου Ἐμμανουήλ εἶναι ἐπίσης ἀφ' ἑνός μέν τό «πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος», δηλ.

πατήρ αἰώνιος ἢ ἀρχηγός τῆς αἰωνιότητος, ἐπέχων θέση πατρός εἰς τόν λαό του (22,21), ἀφ' ἑτέρου δέ τό «ἀρχων εἰρήνης», δηλ. καί δημιουργός καί συντηρητής τῆς εἰρήνης. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι αὐτή ἡ προσήγορία δέν ἀπενεμήθη σέ κανένα βασιλέα τῆς Π.Δ. γιατί, πράγματι, δέν ἀρμόζει σέ κανένα ἄλλον, παρά μόνον στόν Μεσσία. Τό Παιδίον τῆς βασιλικῆς φυλῆς θά ἔχει τήν σοφία τοῦ Σολομῶντος, τήν ἀνδρεία καί τήν εὐσέβεια τοῦ Δαβίδ, τίς μεγάλες ἀρετές τοῦ Μωυσέως καί τῶν Πατριαρχῶν, βλ. 11,2. Ἡ Ἐκκλησία μας κατά τήν λατρεία τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων δίδει αὐτούς τούς τίτλους στόν Ἰησοῦ, ὁμολογώντας ἔτσι ὅτι αὐτός εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ πραγματικός Ἐμμανουήλ.

Ἡ περικοπή τελειώνει μέ τό «Ὁ ζῆλος τοῦ Κυρίου τῶν δυνάμεων θά κατορθώσει αὐτό» (στίχ. 7). Ὁ ζῆλος (ἔβρ. **קנאה**, «κιν'ά»), ἡ ζηλότυπη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρός τόν λαό του τόν κάνει νά τιμωρήσει αὐστηρά τίς πτώσεις του (Ἐξ. 20,5. Ἀριθμ. 25,11. Δευτ. 4,24. 5,9. 6,15. 20,19), γιά νά τοῦ ἀπαγορεύσει τήν εἰδωλολατρία του. Στό μέλλον ὅμως, εἶναι ἡ ἴδια ζηλότυπη ἀγάπη (**קנאה**, «κιν'ά»), πού βεβαιώνει τήν ἐκπλήρωση τῶν ὑποσχέσεων.

Γενικά λέγουμε ὅτι κατά τούς ἐρμηνευτές ἡ περικοπή μας προσβλέπει σέ μία ἐπανόρθωση τοῦ Δαβιτικῶ βασιλείου. Ἡ χριστιανική ὅμως ἐρμηνεία βλέπει στήν παροῦσα προφητεία ἀναφορά στόν «Ἄρχοντα τῆς εἰρήνης», τόν Ἰησοῦ Χριστό (βλ. Λουκ. 1,32-33.79. 2,14.29-32).